

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA RUSKÉHO A FRANCOUZSKÉHO JAZYKA

Současná emigrace z RF do ČR - míra adaptace na českou kulturu

Novadays emigration from Russian Federation to Czech Republic - adaptation in Czech

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Jevgenija Rybková

Vedoucí práce: Mgr. Michaela Pešková, Ph.D.

Plzeň, 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 30. března 2015

.....
vlastnoruční podpis

OBSAH

Úvod.....	6 - 7
1 Demografická situace cizinců v České republice.....	8 - 9
1.1 Trvalý pobyt na území České republiky.....	10
1.2 Zkouška z českého jazyka pro získání trvalého pobytu.....	11 - 13
1.3 Nabytí českého občanství.....	14 - 15
1.4 Zkouška z českého jazyka pro získání českého občanství.....	16 - 19
2 Nejčastější chyby ruskojazyčných cizinců v češtině.....	20
2.1 Oblast foneticko-fonologická.....	21 - 22
2.2 Oblast lexikální.....	23 - 25
2.3 Oblast morfolgie a skladby.....	26 - 27
3 Nejpoužívanější učebnice českého jazyka pro cizince.....	28 - 29
3.1 New Czech Step by Step.....	30 - 33
3.2 Čeština expres.....	34 - 36
3.3 Chcete mluvit česky? Chcete ještě lépe mluvit česky?.....	37 - 38
4 Ruskojazyční cizinci v České republice.....	39
4.1 Výzkum.....	40 - 41
4.2 Vztah Čechů k ruskojazyčným cizincům v současné době.....	42 - 45
4.3 Nejdůležitější svátky v roce pro ruskojazyčné cizince.....	46 - 48
4.4 Svátky, které převážná část Čechů neslaví, ale ruskojazyční cizinci ano.....	49
4.5 Míra vzdělávání v ČR pro ruskojazyčnou menšinu.....	50 - 51
4.6 Míra adaptace na českou kuchyni, postrádané potraviny cizinci v ČR	52 - 53
4.7 Závěrečné zhodnocení.....	54 - 55
Závěr.....	56
Resumé.....	57 - 58

Резюме.....	59 - 60
Seznam literatury.....	61 - 64
Seznam použitých obrázků.....	65 -67
Přílohy.....	68
I. příloha	I. - IV.
II. příloha.....	V. - IX.

Úvod

Jako téma diplomové práce jsem si vybrala „Současná emigrace z RF do ČR - míra adaptace na českou kulturu“. Toto téma jsem si vybrala především proto, že je aktuální a je mi velmi blízké. Vzhledem k tomu, že i já jsem se před čtrnácti léty přestěhovala z Ukrajiny do České republiky, je pro mě zajímavé zkoumat míru adaptace ruskojazyčných cizinců. Na základě průzkumu jsem získala informace od ruskojazyčných cizinců o tom, se kterými problémy se potýkají v ČR, co je trápí a naopak, s čím jsou více spokojenější v České republice než ve své vlasti. Stejně pocity jako mí ruskojazyční respondenti jsem prožívala i já, když jsem se přestěhovala do ČR, tj. především pocit nejistoty.

Již od roku 1989 do České republiky se stěhuje stále více cizinců, kteří se sem stěhují z různých důvodů. Někteří se do ČR stěhují za vzděláním, jiný za lepším životem a prací. Hledají lepší život v cizí zemi. Ale naleznou ho?

V první části práce jsem zkoumala demografickou situaci v ČR, zjišťovala jsem, kolik v současné době se nachází cizinců na území České republiky.

V další části mé práce jsem se zaměřila na právní předpisy upravující pobývání cizinců na území České republiky, na náležitosti, které musí splnit cizinec v případě, že by chtěl získat trvalý pobyt či české občanství.

Na základě úzké spolupráce s cizinci jsem měla možnost sledovat jejich nejčastější chyby v různých jazykových rovinách. Analyzovala jsem chyby na základě písemných prací a ústních projevů ruskojazyčných cizinců. Své náměty jsem čerpala z různých publikací, které se zaměřují na srovnávání jazykových rovin v českém a ruském jazyce.

V další části mé práce jsem zkoumala učebnice češtiny pro cizince. S cizinci jsem pracovala v Centru na podporu integrace cizinců, kde jsem působila jako učitelka českého jazyka. Měla jsem možnost prozkoumat, zda navržené učebnice *Centrem na podporu integrace cizinců* jsou pro cizince vyhovující a jaké další materiály používají ke zlepšení znalosti českého jazyka. Zjistila jsem, že většina ruskojazyčných cizinců nepoužívá jiné publikace, a to především z nedostatku volného času.

V poslední části mé práce popisuji míru adaptace ruskojazyčných cizinců na českou kulturu. Na základě dotazníků, prostudované literatury a článků jsem se snažila popsat, do jaké míry se ruskojazyční cizinci přizpůsobují české kultuře. Zajímalo mě především, zda dodržují ruské tradice a zvyky, jak se k nim chovají Češi, jestli se někdy setkali s negativním přístupem Čechů vůči jejich osobě apod.

Součástí diplomové práce jsou ukázky vzorových testů pro získání trvalého pobytu v ČR a českého občanství.

1. Demografická situace cizinců v České republice

V České republice žije mnoho cizinců, kteří tady později zůstávají natrvalo. Žijí zde s rodinami, žádají o trvalý pobyt a později hodně z nich žádá i o české občanství. Pro získání trvalého pobytu žadatel musí především složit zkoušku z českého jazyka, což je pro mnohé obtížná překážka. Od roku 2014 začne platit nový zákon týkající se získání českého občanství. Dosavadní podmínky pro získání občanství se zpřísní.

Český statistický úřad zveřejňuje počty cizinců žijících na území České republiky: „V roce 2012 se v České republice nacházelo 226 000 s dlouhodobým pobytem a 212 000 s trvalým pobytem. Celkem v České republice v roce 2012 se nacházelo 438 000 cizinců. Velký nárůst cizinců Česká republika zaznamenala v roce 2008, v tomto roce se zde celkem nacházelo 439 000 cizinců”¹. „Ministerstvo vnitra uvádí počty žijících cizinců na území České republiky za rok 2013. V České republice podle zveřejněných informací se nachází 441 536 cizinců. Oproti roku 2012 je zřejmý nárůst počtu cizinců v ČR”². Ke dni 31. 12. 2014 Český statistický úřad zveřejňuje počet žijících cizinců na území České republiky. „V České republice se nachází 200 581 cizinců s přechodným bydlištěm, 251 342 cizinců s trvalým pobytem. Celkem za rok 2014 se nacházelo 451 923 cizinců”³.

Mezi nejpočetnější skupinu imigrantů žijících v ČR patří Ukrajinci, Slováci a Vietnamci.

„Do České republiky také přicházejí studenti, kteří tady chtějí studovat. Nejvíce jich přichází z Ruska, jedná se zhruba o 27% imigrantů. Vietnamci se nejčastěji stěhují do České republiky s rodinnými příslušníky, Ukrajinci většinou nechávají své děti doma na Ukrajině, Moldavci nejčastěji přijíždějí do České republiky sami za práci” (informace poskytl *Centrum na podporu integrace cizinců* v Plzni).

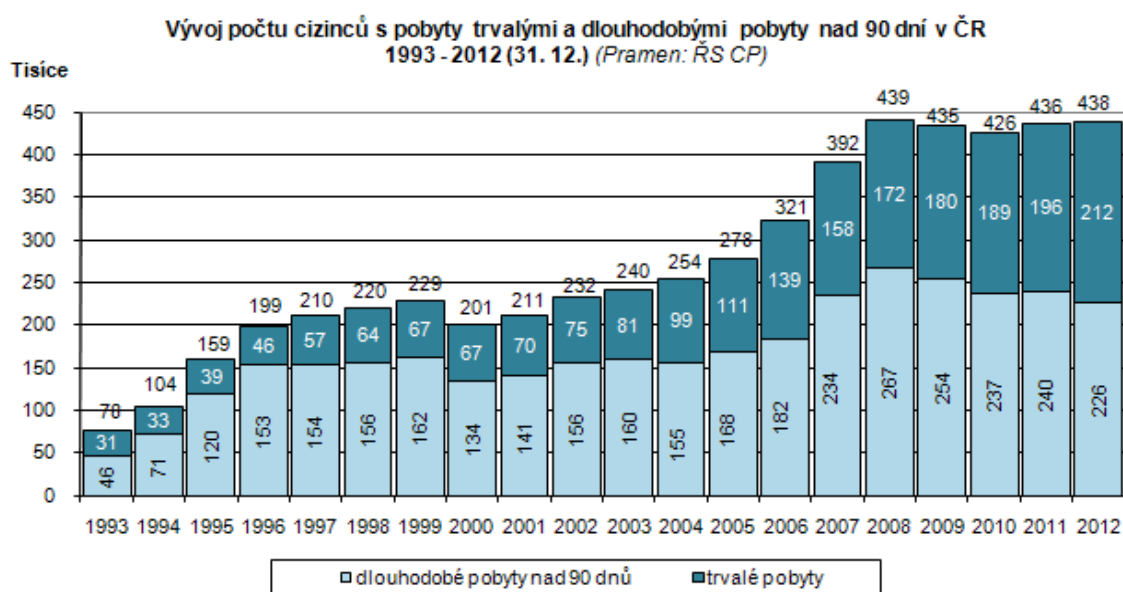
„Mezi nejčastější státní občanství patří státní občanství Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu, Ruska a Polska.

¹Český statistický úřad: Cizinci: Počet cizinců. [online], [cit. 10. 04. 2015]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu

² Ministerstvo vnitra: Cizinci s povoleným pobytem. [online], [cit. 10. 04. 2015]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

³ Ministerstvo vnitra: Cizinci s povoleným pobytem. [online], [cit. 10. 04. 2015]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Domnívám se, že v důsledku změn v roce 2014 se počet žádosti o české občanství ještě sníží. Myslím si, že náročnost zkoušek z českého jazyka a finanční hledisko odradí zájemce, kteří měli v úmyslu žádat o české občanství.

Obrázek č. 1 – Český statistický úřad: Vývoj počtu cizinců s pobyty trvalými a dlouhodobými nad 90 dní v ČR.

1.1 Trvalý pobyt na území České republiky

Cesta do ciziny je někdy obtížný úkol. Tento úkol nabývá obtížnosti, když se imigrantům v dané zemi líbí a chtějí tam zůstat natrvalo. Tato cesta představuje někdy značné obtíže, a to nejenom z hlediska řečové vybavenosti, ale také přizpůsobení se zvykům, mentalitě, právním poměrům dané země. Pokud jedinec chce zůstat v České republice, musí splnit několik podmínek, které upravují české právní předpisy. Povolení k trvalému pobytu bude umožněno žadateli v případě, že bude pobývat v České republice nepřetržitě 5 let, musí být bezúhonný, mít dostatek finančních prostředků na pobyt. Žádost se podává na Ministerstvo vnitra podle hlášeného místa pobytu. Do doby pobytu se nezapočítává, když žadatel pobýval delší dobu v cizině za jakýmkoliv účelem.

Žádost k povolení trvalého pobytu může podat cizinec, kterému končí platnost dlouhodobého pobytu, tato žádost musí být podaná 6 měsíců od skončení platnosti dlouhodobého pobytu. K žádosti žadatel musí předložit:

- dvě fotografie
- cestovní doklad
- musí předložit doklad o nepřetržitém pobytu v České republice po dobu 5 let
- doklad o zajištění ubytování
- potvrzení o finančních prostředcích
- výpis z Rejstříku trestů.

Pro získání trvalého pobytu žadatel musí splnit zkoušku z českého jazyka, která se skládá z písemné a ústní části. Podrobněji se zabývám zkouškou v další podkapitole.

1.2 Zkouška z českého jazyka pro získání trvalého pobytu

Nedílnou součástí pro získání trvalého pobytu je zkouška z českého jazyka, která se skládá z písemné a ústní části. Písemná část má tři části: čtení, poslech, psaní.

Na písemnou část čtení má žadatel 20 minut, tato část má 20 úkolů. Pro splnění této části zkoušky žadatel musí mít 12 správných odpovědí.

Po splnění této části písemné zkoušky může přejít k další části, a to k poslechu. Poslech má 4 úlohy a každá úloha má 5 úkolů. Nahrávka je puštěná dvakrát. Maximální počet získaných bodů je 20, pro splnění této části žadatel musí obdržet 12 bodů.

Pokud žadatel splní i tuto část může přejít k písemné části zkoušky. Tato část trvá 15 minut a maximální počet získaných bodů je 20, minimální 12 bodů.

Při ústní zkoušce žadatel odpovídá na 7 úloh. Na některé odpovídá bez pomoci obrázku, na jiné otázky za pomoci obrázku. V komisi jsou přítomní tři zkoušející, jeden zkoušející se ptá, další dva hodnotí zkoušeného. Ústní zkouška trvá maximálně 10 minut. Při ústní zkoušce se zkoumá míra znalosti českého jazyka. Žadatel se musí umět představit, říct základní informace o sobě (jméno a příjmení, místo pobytu, zájmy, rodinné příslušníci apod.). Zkoušený musí umět popsat obrázek, situaci, plánek města, předměty a jiné.

„Národní ústav pro vzdělávání vydal příručku pro cizince *Připravte se s námi na zkoušku z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR od Cvejnové Jitky a kol*“⁴. Žadatelé v ní najdou potřebné informace, různé testy na zkoušku z češtiny pro cizince. Tato publikace je velkým pomocníkem pro cizince, kteří chtějí úspěšně zvládnout zkoušku z českého jazyka. V příloze uvádím některé vzorové testy. Zkouška podle SERRJ je na úrovni A1. Žadatel musí splnit každou část zkoušky na 60%. Pokud nesplní jednu z těchto částí, nemůže jít k další části zkoušky a musí opakovat nesplněnou část. V současné době Ministerstvo vnitra uvažuje zvýšit úroveň zkoušky z českého jazyka

⁴ Cvejnová, J., Honzáková, P. a kol.: Připravte se s námi na zkoušku z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR. Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení pro další vzdělávání ped.pracovníků, 2012.

pro získání trvalého pobytu na A2 podle SEER. Někteří cizinci se tohoto kroku obávají, protože i v této podobě je pro ně zkouška obtížná.

Zkoušku lze vykonat v každém kraji České republiky, která má právo udělení státní jazykové zkoušky. Žadatel má první pokus zdarma, další pokusy si musí hradit sám. Po úspěšném absolvování zkoušky žadatel obdrží *Osvědčení o znalosti českého jazyka*, tento dokument musí doručit na Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. Tato zkouška je pro občany cizí státní příslušnosti obtížná. Někteří zkoušku musí konat několikrát. Ve své praxi jsem se setkala s problémem špatné artikulace cizích státních příslušníků, nedostatečnému porozumění zadání. Cizinci si stěžují na náročnost testu.

Zkoušku z českého jazyka pro získání trvalého pobytu na základě mého vlastního průzkumu cizinci hodnotí jako obtížnou. Největší potíže jim činí poslech a mluvení. Je pro ně někdy obtížné soustředit se na zadání a vnímat mluvený projev.

Obtíže také činí ústní část zkoušky. Tuto část hodnotí cizinci jako nejobtížnější. Součástí zkoušky je popis obrázků, což činí cizincům značné problémy. Jeden respondent přiznal, že když na zkoušce obdržel obrázek dvou mluvících osob, nevěděl, jak má správně tento obrázek popsat. Někteří přiznávají, že mluvení je pro ně především obtížné z důvodu trémy. Mnozí rozumí, ale neumí moc mluvit. Často z úst cizinců slyšíme:- „Jsem jako pejsek, rozumím, ale nemluvim”.

Z mého pohledu zkouška z českého jazyka je adekvátní pro získání trvalého pobytu v České republice. Ministerstvo vnitra chce umožnit cizím státním příslušníkům pobyt v České republice za podmínky, že budou ovládat český jazyk na běžné komunikativní úrovni. Mnozí cizí státní příslušníci po několika letech pobytu v České republice nejsou schopni komunikovat v češtině bez podpory jiných osob.

V České republice existuje několik organizací, které organizují kurzy češtiny pro cizince, například Centra na podporu integrace cizinců, která se nachází ve třinácti krajích ČR, organizace EKS a jiné. Cizinec se soustavně připravuje na zkoušku z českého jazyka, rozšiřuje si slovní zásobu, učí se správně artikulovat, dozvídají se o gramatických jevech v českém jazyce, získává potřebné komunikační návyky.

Ruskojazyční cizinci rádi navštěvují kurzy češtiny, snaží se česky jazyk naučit. Podle zkušenost mohu tvrdit, že jsou velice pilní a svědomití. Oproti jiným cizincům se snaží dozvědět nad rámec vyučovacího učiva.

Mladší generace ruskojazyčných cizinců často navštěvuje kurzy českého jazyka. Vzdělávají se i z jiných zdrojů než jsou učebnice. Často vypracovávají různé testy na internetu, čtou zprávy, dívají se na filmy. Mají k dispozici i jiné jazykové učebnice, než tu, kterou obdrželi na výuce českého jazyka. Ruskojazyčné cizince velmi zajímá česká gramatika. Mnozí uvádí, že jejich cílem je se naučit správně gramaticky psát.

Starší generace ruskojazyčných cizinců se také svědomitě připravuje na hodiny. Většina z nich nemá tolik času a tak se učí pouze z učebnice, kterou obdrželi od vyučujícího. Oproti mladší generaci, dle zkušenosti, mají větší tendenci srovnávat ruštinu s češtinou. Starší generaci činí větší obtíže pochopit gramatické jevy v českém jazyce.

Obě generace rádi mluví o reáliích své vlasti, o literatuře, na kterou jsou velmi hrdí. Oproti jiným cizincům ruskojazyční cizinci vědí hodně informací o reáliích České republiky, historii a literatuře. Velmi často jsem se setkala s tím, že jsou obeznámení i s českou politikou.

Pro nabití českého občanství je zapotřebí mít obšírný přehled o českých reáliích, historii a jazyce.

1.3 Nabytí českého občanství

Od roku 2014 vstoupí v platnost nový zákon o udělování státního občanství. Dosavadní podmínky pro udělování občanství nebyly tak přísné, jako budou od roku 2014. Žadatel měl možnost podat žádost o státní občanství v České republice do konce roku 2013 a splnit podmínky starého zákona. Žadatele, kteří se budou řídit Zákonem č. 186/2013 Sb., o státním občanství a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky). „Tento zákon upravuje způsoby nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, prokazování a zjišťování státního občanství České republiky, vydávání osvědčení o státním občanství České republiky (dále jen „osvědčení“), vedení evidence fyzických osob, které nabyly nebo pozbyly státní občanství České republiky, a přestupky na úseku státního občanství“. Státní občanství České republiky se nabývá narozením dítěte na území České republiky, jehož jeden z rodičů je státním občanem České republiky nebo osvojením. Státní občanství lze nabít, pokud občan integroval z rodinných, sociálních důvodů a splňuje všechny podmínky pro získání státního občanství České republiky. Státní občanství lze udělit osobě, která má trvalý pobyt na území České republiky, nebyla pravomocně odsouzená. „Státní občanství lze udělit žadateli, který prokáže základní znalost ústavního systému České republiky a základní orientaci v kulturně-společenských, zeměpisných a historických reáliích České republiky“

Od roku 2014 se změní podmínky pro udělování státního občanství v České republice. Do dnešního dne žadatel musel splňovat tyto podmínky:

- pět let převážného pobývání na území České republiky
- žadatel musel mít trvalý pobyt v České republice
- nesmí být odsouzen za trestný čin
- musí mít dostatečnou znalost českého jazyka pro získání českého občanství
- musí mít splněné podmínky, vyplývající ze zákona pro udělení státního občanství.

Žadatel musí požádat o pozbytí občanství na Velvyslanectví státu, kde má státní příslušnost, splnit podmínky pro pozbytí státního občanství na území státu, kde dříve pobýval. Česká republika při splnění podmínek pro pozbytí občanství v dosavadním státě vydá příslib o přijetí žadatele jako nového občana České republiky. Žadatel musí

splnit všechny právní předpisy, stanovující Českou republikou a státem, kde žadatel žádá o pozbytí státního občanství. Do dnešního dne žadatel musel konat zkoušku z českého jazyka na úrovni jazykové znalosti jazyka. Žadatel obdržel krátký text, který měl prostudovat a odpovědět na otázky týkající se textu. Zkouška byla zaměřená na komunikaci, porozumění textu. Žadatel mohl získat pouze jedno občanství, a to občanství české. Česká legislativa nepovolovala získání vícero občanství. Žadatel musel pozbyt dosavadního občanství a přijmout občanství České republiky. V tomto případě vznikaly někdy obtíže. Občan, který přijal občanství České republiky a s ním české zákony, pozbyl právních náležitostí v státě, kde dříve pobýval. Žadatele z Ruské federace nemohli svobodně jezdit do Ruska, museli mít právní náležitosti, které žádá legislativa v Rusku. Žadatel musel žádat o vízum do Ruska. Pro dotázané je to překážka. Nechtějí pozbyt možnosti bezproblémového vjezdu do Ruska.

Od roku 2014 začne platit nový zákon o státním občanství ČR. Podmínky pro získání českého občanství se zpřísní. Česká republika uvede v platnost nová ustanovení, která platí pro ty, kdo se bude chtít stát pravoplatným občanem ČR. Žadatel od roku 2014 musí splňovat následující podmínky:

- musí mít trvalý pobyt
- musí pobývat na území České republiky 5 let (žadatele EU 3 roky), dlouhodobé vycestování z jakýchkoliv důvodů se do této doby nezapočítává
- výpis z rejstříku trestu bez záznamu
- žadatel prokáže, že v posledních 3 letech řádně platil daně, odvody, vyživovací povinnosti k dítěti apod.
- žadatel musí prokázat zdroj svých příjmů, tyto příjmy nesmí být z větší míry finančními zdroji ze státní podpory
- musí splnit zkoušku z českého jazyka.

V další podkapitole analyzuji blíže zkoušku z českého jazyka pro získání českého občanství.

1.4 Zkouška z českého jazyka pro získání českého občanství

Zkouška obsahuje základní orientaci z kulturně-společenských, zeměpisných, historických reálií ČR. Žadatel, který chce získat státní občanství České republiky, musí odevzdat příslušné podklady (úředně ověřenou kopii vzdělání, pobyty, práce, výpis z rejstříku trestů apod.). Musí dodat potvrzení o absolvování zkoušky z českého jazyka. Tato zkouška se koná v devíti krajích ČR. Žádost se podává na Krajský úřad místa trvalého bydliště, který pošle do 30 dnů tuto žádost na Ministerstvo vnitra. Ministerstvo vnitra má na rozhodnutí 180 dnů ode dne doručení žádosti. Ministerstvo vnitra má právo vyžadovat další podklady, provést ústní pohovor s žadatelem. Žadatel se musí přihlásit na zkoušku nejméně sedm dní před zahájením zkoušky a také musí uhradit správní poplatek pro získání trvalého pobytu. První pokus je hrazen státem, další pokusy musí hradit žadatel sám.

Poplatek za zkoušku z českého jazyka pro získání českého občanství musí žadatel hradit všechny pokusy sám. Žadatel se může přihlásit na zkoušku elektronicky nebo osobně. Musí přijít na zkoušku 30 minut před zahájením zkoušky a prokázat se platným průkazem totožnosti. Zkouška podle SEER je na úrovni B1, skládá se ze tří písemných a jedné ústní části. Písemná zkouška z reálií trvá 45 minut a má 30 otázek. Písemná zkouška z českého jazyka má několik částí:

- a) poslech s porozuměním (30 - 35 minut)
- b) čtení s porozuměním (50 minut)
- c) psaní (60 minut)

Po úspěšném složení písemné části žadatel může přejít k ústní části zkoušky. V této části zkoušky jsou zkoušení ve dvojicích. Ústní část zkoušky trvá 15 - 18 minut. Zkouška z českých reálií je rozčleněná na tři oblasti (občanský základ, základní geografické informace o České republice, základní historické a kulturní informace o České republice). Každá oblast má 30 témat (například: středověk, dějiny od roku 1948 do roku 1989, poloha, rozloha a přírodní poměry, regiony a místa, ochrana životního prostředí, základní právní pojmy, správní a trestní právo, občanské právo, volby a jiné).

V další písemné části se jedná o čtení s porozuměním. Tato část se opět skládá ze čtyř úloh. Úkoly se týkají porozumění textu, například je žadateli puštěná nahrávka, na základě které má odpovědět na otázky.

Pokud žadatel splní písemnou část zkoušky, může jít k ústní části. Zkouška probíhá ve dvojicích. Komise se skládá ze tří zkoušejících - jeden zkouší, zbylé dva zkoušející nezasahují do průběhu zkoušení, pouze hodnotí výkon žadatele. Ústní zkouška je nahrávána. Kandidát by se měl orientovat v těchto tématech:

- 1) osobní údaje, rodina a životní okolnosti
- 2) dům, domácnost a nejbližší okolí
- 3) životní styl, každodenní život
- 4) vzdělání
- 5) zaměstnání
- 6) volný čas, zábava, zájmy, záliby, koníčky
- 7) cestování
- 8) nakupování
- 9) jídlo a pití
- 10) zdraví
- 11) služby
- 12) společenské vztahy
- 13) aktuální události
- 14) hledání cesty a místa
- 15) počasí
- 16) jazyk, učení se jazykům.

V první části žadatel musí mluvit o sobě. Měl by říci základní informace o sobě, zaměstnání, zájmech apod. Ve druhé části zkoušející hovoří na zadané téma

s kandidátem. Ve třetí části zkoušky kandidáti společně vedou dialog na zadané téma. Kandidáti v závěru dialogu se musí dohodnout na řešení situace, problému apod.

Informace o výsledcích zkoušky se poskytují pouze písemně. Výsledky zkoušky kandidát najde na internetu do 30 dnů od konání zkoušky. Úspěšným kandidátům vydává osvědčení ÚJOP UK. Osvědčení má neomezenou platnost. S tímto osvědčením žadatel žádá o občanství České republiky. Nová vyhláška má zájem na tom, aby zvýšila počet osob, kterým udělí české občanství. Podle odborníků nový zákon bude činit značné obtíže kandidátům, kteří uvažují o českém občanství.

Cizinci se domnívají, že zkouška je velice náročná. Některé otázky jsou těžké i pro rodilé mluvčí. Někteří odborníci se domnívají, že zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky) má hodně úskalí. Myslí si, že zákon bude představovat značný problém pro získání českého občanství. Za závažný problém považují náklady na učení se českému jazyku a na přípravu na zkoušku z českého jazyka. Náklady na zkoušku budou přeneseny na žadatele, stát se nebude podílet na nákladech. Pokud stát má zájem o to, aby imigranti se učili českému jazyku, musí umožnit cizincům finančně dostupné kurzy českého jazyka. Podle názoru Multikulturního centra v Praze, stát by se měl podílet na zajištění jazykových kurzů pro cizince.

Za problematické odborníci považují také to, že zkouška z českého jazyka má být podmíněná znalostí, jak písemné složky jazyka, tak ústní. Pro získání občanství kandidát musí mít pokročilou znalost českého jazyka. Řada migrantů dobře omluví česky, avšak písemný projev jim činí značné obtíže. Nový zákon přinese razantní změny pro získání českého občanství. Podle nového zákona budou muset skládat zkoušku z českého jazyka také občané EU, tedy i každý Slovák. Lze se domnívat, že i Slovák, který nemá problémy s komunikací v češtině, bude mít obtíže složit písemnou zkoušku z českého jazyka. Odborníci si myslí, že podmínky pro získání občanství by měly být nastavené tak, aby je splnil běžný občan ČR. Podle jejich názoru v podmínkách pro získání českého občanství by měl být jakýsi motivační potenciál. Potenciál svévolně si zlepšit dosavadní znalosti českého jazyka. Tyto podmínky by neměly vytvářet překážku pro získání českého občanství, která pro mnohé jazykově nenadané cizince je těžko překonatelná. Požadované znalosti pro získání českého občanství je na úrovni znalosti ZŠ. Je důležité také přehlédnout k věku kandidáta.

Pro kandidáty z bývalého SSSR by neměla nová podoba zkoušky z českého jazyka způsobovat problémy. V ruštině, ukrajinštině, běloruštině je podobná struktura stavby vět, jedná se o flektivní jazyk. Ve vietnamštině neexistuje ani skloňování, ani časování. Pro Vietnamce je těžký pochopit gramatickou strukturu českého jazyka. Ve vietnamském jazyce se pracuje s volnými morfémy, gramatická struktura se tvoří pomocí slovosledu. V tomto případě se jedná o analytický jazyk. Zkouška z českého jazyka pro získání českého občanství pro Vietnamce by představovala nepřekonatelnou překážku. Při mé praxi v Centru na podporu integrace cizinců v Plzni jsem pozorovala rozdíly v učení se českému jazyku. Zjistila jsem, že Ukrajinci jsou schopní rychleji se naučit český jazyk, než Rusové. I když na první pohled je ukrajinština podobná ruštině, po hlubším zkoumání jsou viditelné značné rozdíly v těchto jazycích. Ukrajinština sice převzala mnoho gramatických pravidel z ruského jazyka, nicméně jsou to rozdílné jazyky a je zapotřebí je tímto způsobem vnímat. Velkou úlohu při učení hraje motivace cizince, jeho talent na jazyky apod. Když jsem se dotazovala cizinců, kteří uvažují podat žádost pro získání českého občanství, často jsem slyšela, že jsou nyní na pochybách, zda mají žádat o české občanství, či nikoliv. Velký problém vidí ve zkouškách z českého jazyka. Pro mnohé cizince je obtížná česká gramatika, pochopení gramatických jevů apod. Většina cizinců žijících na území České republiky, pracuje manuálně. Češtinu používají často jenom v pracovním prostředí, tudíž často nepřijdou do styku s písemnou podobou češtiny.

Domnívám se, že stanovená úroveň znalosti českého jazyka je velice obtížná i pro rodilé mluvčí. Žadatel musí ovládat český jazyk na komunikativní úrovni, znát politickou situaci v ČR, vědět o základních kulturně-historických událostech v ČR.

2 Nejčastější chyby ruskojazyčných cizinců v češtině

V současné době se v České republice nachází řada cizinců, včetně ruskojazyčných. Ruskojazyční cizinci nejčastěji přicházejí do České republiky za práci a postupem času zde zůstávají natrvalo. Snaží se naučit český jazyk. V důsledku působení rodného jazyka lze zaznamenat pronikání do českého jazyka ruských slov, tento jev se nazývá interference. Pod pojmem interference rozumíme určitý přenos. Jedná se o pronikání jazykových prvků z jednoho jazyka do druhého. V počáteční fázi výuky cizího jazyka se zpravidla jedná o kladný transfer, tj. užívání podobného nebo shodného lexika v příbuzných jazycích. V pozdější fázi lze mluvit o záporném transferu, tj. neuvědomělé přenášení jevů z jednoho do druhého jazyka.

Interference se projevuje v oblasti lexikální, zvukové, pravopisné, syntaktické a jiné. Nejčastější odchylky od spisovné normy českého jazyka lze u ruskojazyčných cizinců zaznamenat v oblasti lexikální, morfologické a syntaktické. Blíže se zabývám chybami cizinců v dalších podkapitolách.

Na základě mých pracovních zkušeností v *Centru na podporu integrace cizinců* v Plzni, kde jsem učila cizince, včetně ruskojazyčných, češtinu pro cizince, analyzuji jejich nejčastější chyby.

Podle písemných prací a ústních projevů demonstrují jejich nejčastější chyby, které jsem zaznamenala. Převážnou část příkladů, které uvádím ve své práci, jsem převzala z autentických materiálů.

Nejznatelnější chyby jsem ve své praxi zaznamenala v oblasti foneticko-fonologické, lexikální, gramatické a syntaktické.

Některé jevy jsou pro ruskojazyčné cizince pochopitelné, jako je deklinace. Nad některými se pozastavují a nerozumějí, proč v českém jazyce je zapotřebí užití těchto jevů, například nerozumějí, z jakého důvodu je v českém jazyce jsou slovesa *mít rád, milovat, líbit se*. Často se dotazují, - „*Jak poznám, že manžela už nemám ráda, ale miluji ho?*“; „*Mám říci, že se mi meloun líbí nebo, že ho mám ráda?*“ a jiné. V další podkapitole se zaměřuji na nejčastější chyby cizinců v různých jazykových oblastech.

2.1 Oblast foneticko-fonologická

V této kapitole se zaměříme na nejčastější chyby ruskojazyčných cizinců v oblasti foneticko-fonologické. Tyto chyby jsem zaznamenala zejména metodou pozorování a písemných testů. S cizinci jsem pracovala v *Centru na podporu integrace cizinců*, kde jsem pro ně vyučovala češtinu pro cizince. Na základě jejich písemných prací a mluvených projevů bych chtěla popsat a analyzovat typické interferenční jevy.

Právě správná výslovnost je jedním z kritérií pro splnění ústní části zkoušky z českého jazyka je správná výslovnost. „Jaroslava Nováková ve své stati *Výslovnost cizinců při mluveném projevu v češtině, praktický výcvik a hodnocení* vysvětluje, že výslovnost je jednou z nejdůležitějších částí zkoušení“⁵. Při zkoušení se sledují tři složky mluveného projevu: výslovnost všech českých vokálů a konsonantů ve srozumitelné podobě, správnost větných zvukových prostředků a užití slovního přízvuku. Výslovnost je zapotřebí neustále trénovat, aby mluvený projev byl srozumitelný.

U ruskojazyčných mluvčích se nejčastěji setkáváme s nesprávným přenášením pravidel ruského přízvuku na výslovnost českých dlouhých samohlásek. Velkým problémem pro ruskojazyčné je správná výslovnost českých dlouhých samohlásek, konkrétně schopnost vyslovit dvě a více dlouhých slabik v jednom slově a odhadnout, kam délka patří. A to pod interferenčním vlivem schémat ruského přízvuku, který v ruštině padá vždy na jen na jednu slabiku ve slově a má dynamický charakter (kombinuje délku a sílu). Mnozí cizinci se ptají, jakým způsobem mají poznat, kam délka samohlásek patří, avšak v češtině je to problém. V ruském jazyce nejsou dlouhé souhlásky jako v českém jazyce. Ruskojazyční cizinci z tohoto důvodu nepoznají, kde je délka samohlásek. Cizinec zpravidla neslyší dlouhé samohlásky, vyslovuje je krátce, například: slovní spojení „dobrý den“, cizinec vyslovuje krátce - [dobry] a den změkčuje pod vlivem ruštiny na [d'eň].

⁵ Nováková, J.: Výslovnost cizinců při mluveném projevu v češtině, praktický výcvik a hodnocení. In: *Ústní zkoušky z cizích jazyků (a z češtiny pro cizince): sborník z mezinárodní konference: Poděbrady, 20.-21.06.2006*. Praha: Ústav jazykové a odborné přípravy UK, 2006. s. 44-46. ISBN 80-901947-5-3.

V některých případech lze sledovat absenci protetické souhlásky j, například /Itka/ místo Jitka, /Irka/ oproti Jirka.

V několika ústních projevech jsem zaznamenala chyby ve výslovnosti slova inženýr, ruskojazyční studenti vyslovují [inženěr], vyslovují měkce [ě].

Určité problémy ruskojazyčným mluvčím způsobuje výslovnost souhlásky /ř/, která v ruském jazyce absentuje. Často v projevech ruskojazyčných mluvčích slyšíme zaměňování souhlásky /ř/ za /r/, například: [reka] místo [řeka], [streda] oproti [středa], [rekl] místo [řekl] apod.

Problémy také činí vyslovování slov jako je krk, čtvrtek, vlk, kde se vyskytuje několik souhlásek současně. V ruském jazyce se nevyskytují slabikotvorné souhlásky pohromadě, proto je náročné je pro ruskojazyčné cizince vyslovit.

V ruském jazyce se potýkáme s redukcí, v češtině není redukce, a proto ruskojazyční cizinci často vyslovují slova [ona] jako [ana],[ani] oproti [oni] apod.

V České republice je řada dialektů, které mají svou specifickou strukturu. Cizinec pod vlivem mluvy místních obyvatel může vstřebat tento dialekt, například protetické v, které je typické pro jihozápadní a západní dialekt, cizinec často vyslovuje - *Von je doma. Von umí řídit auto* apod. Zafixování nekodifikovaných útvarů probíhá především v pracovní sféře, kde cizinec slyší místní nářeční prvky a které pak používá ve svém projevu. Domnívám se, že se jedná o kladnou adaptaci na prostředí.

I přes uvedené odchylky v řeči musím uznat, že ruskojazyční studenti se snaží napodobit českou výslovnost. Lze zaznamenat případy, kdy u cizince po dlouhém pobývání v České republice zcela zmizel přízvuk. Mnozí si ale stěžují, že po vyslovení prvního slova každý Čech pozná, že jsou cizinci. I přes velkou snahu a maximální adaptaci lze v ústních projevech zaznamenat přízvuk.

2.2 Oblast lexikální

Znatelných chyb se cizinci dopouští v oblasti lexika. Pro mnohé cizince není obtížné naučit se po několika letech dostatečnou slovní zásobu, avšak s postupným nabýváním znalosti lze sledovat interferenční jevy. Cizinci mnohdy vkládají slova ze svého rodného jazyka do sdělení v českém jazyce. Často jejich učení se jazyku probíhá v rámci pracovní sféry. Na základě práci studentů a jejich ústních projevů bych chtěla vystihnout jejich nejčastější chyby.

Za základní jednotku slovní zásoby považujeme slova a slovní spojení, jedná se o jednotky bilaterální. Slova a slovní spojení mají dvě stránky, a to stránku výrazovou a stránku obsahovou. Je zapotřebí interakce těchto dvou stránek. Obsah sdělení je spjat s určitou formou, formu bez obsahu nemůžeme považovat za dorozumivací prostředek. Některá podobně znějící slova znamenají totéž, co v češtině, například: „*silný*“ - „*сильный*“, „*бежать*“ - běžet, *летний* - letní apod. Jiná formálně podobná slova znamenají úplný opak, například: v češtině vonět - „*вонять*“ neboli páchnout, „*пахнуть*“ znamená v ruštině vonět, ale v češtině páchnout, „*худой*“ znamená v ruštině hubený, avšak v češtině chudý, „*неделя*“ v ruštině znamená týden, oproti českému neděle, což je v ruštině „*воскресенье*“ apod. Původně některá slova měla společný význam, tato spojení jsou zachovaná dodnes, např. „*красный*“ - v češtině krásný se vyskytuje dodnes v ruském přísloví („*долг платежом красен*“ - dluh je krásný, když se zaplatí). Avšak v jiných případech slovo „*красный*“ se zaměňuje se slovem krásný/pěkný.

Největších chyb se cizinci dopouštějí právě v oblasti rusko-české homonymie, například: „*мука*“ – mouka, „*мучка*“ – muka. V důsledku působení ruštiny na český jazyk, Rus by řekl „*мука*“ a měl by na mysli mouku nebo muku.

Například: *Máš muku?*

Ruský hovořící také neláká nápis „rychlé občerstvení“ nebo „čerstvé potraviny“, protože v ruštině je tímto spojením vyjádřen opak. Cizinci často užívají slovo „*неделя*“, ale myslí tím „*тýden*“, „*čerstvý*“ a myslí tím „*tvrdý*“. K chybám často dochází z důvodu rozšíření, zúžení nebo posunutí významu. Srovnáme-li slovní zásobu dvou příbuzných jazyků, můžeme zkoumat shody a rozdíly po stránce výrazové a obsahové a třídit slovní zásobu příbuzných jazyků na mezijazyková homonyma, například: české život – ruský „*жизнь*“, české břicho – ruské

„живот“ , české trup – ruské „труп“ , což znamená mrtvola, „стул“ – židle, „стол“ – stůl, „черствый“ – tvrdý, „свежий“ – čerstvý, „час“ - hodina. Při třídění slovní zásoby také vyčleňujeme mezijazyková paronyma (například české „zachránit“ - ruské „сохранить“ , což znamená zachránit, uschovat, ochránit).

Při komunikaci jedinec se snaží používat slova rodného jazyka, avšak často tato slova mají jiný význam. Při komunikaci může dojít k nepochopení sdělení, ke směšné situaci nebo k nesmyslnému sdělení. Podobným slovům s jiným významem se říká „falešní přátelé“ , často se chybuje v tomto lexiku, například:

внимание - pozor	свежий - čerstvý
вкусный – chutný	жена - žena
позор – hanba	быт – způsob života
худой – hubený	муж - manžel
вонять – páchnout	квартира - byt
другой – jiný	мужчина - muž
пахнуть – vonět	забыть – zapomenout
ужасный – hrozný	заказать – objednat si

Ruština je typická svou analytičností, pro češtinu syntetičnost, například: „dobírka“ - „наложенный платеж“ , „jízdenka - билет на проезд“ , „výplata“ - „заработная плата“ apod.

V průběhu sledování mluvy ruskojazyčných mluvčích jsem zaznamenala různé interferenční jevy. Nějakou dobu jsem pracovala s cizinci. Během své pracovní zkušenosti jsem zaznamenala při jejich mluvených a písemných projevech interferenční jevy, které zaznamenávám ve své práci. Při hodnocení žáka ve třídě cizinci hodnotili takto:

„Alšier je krásný, mladý a chudý“ . - studentka chtěla vyjádřit, že Alšier je hubený, avšak v ruštině hubený znamená „худой“ .

Nejčastěji jsem u ruskojazyčných studentů jsem zaznamenala tyto chyby:

„*Ona pracuje povaržem*“ - studenta chtěla říci - „*Pracuje kuchařem*“, avšak užila ruského slova „*повар*“. Ve svém písemném projevu se snažila napodobit českou grafickou podobou. Studentka použila vazbu v ruském jazyce, která se pojí se 7. p. V češtině by musela použít - *Ona pracuje jako kuchař*, tj. vazbu v 1. p. V tomto případě se studentka dopustila nejenom lexikální chyby, užití jiného výrazu („*povar*“ místo „*kuchař*“), ale také chybný gramatický tvar.

Studenti se často se snaží zkracovat koncovky, například:

„*Já zabyla domášně zadaňje*“ - s tímto vyjádřením na hodinách českého jazyka se setkávám poměrně často. Sloveso „*забыть*“, které v češtině znamená zapomenout, avšak české slovo zabít se to ruštiny překládá „*убить*“. Slovní spojení „*domášně zadaňje*“ ruskojazyční studenti užívají aktivně.

Na jedné hodině při popisu obrázku ženy, studenti popsali paní takto:

To je paní. Je hezká, mladá, hubená. Má oranžový vlasy. - studenti se divili, proč v českém jazyce nelze užít oranžové vlasy, přišlo jim zvláštním užití spojení zrzavé vlasy. V ruštině se užívá výraz „*рыжий цвет волос*“. Podivovali se, že lze říci oranžový stůl, ale nelze již říci oranžové vlasy.

Při popisu místnosti student řekl: „*Tady pachnět voňavka*“ - Chtěl říci, že to v místnosti hezký voní, avšak mylně řekl, že v místnosti voňavka páchne.

Studenti často užívají nesprávně slova jako „*tri*“ místo „*tři*“, „*desjat*“ oproti „*deset*“ - v tomto případě mluvčí změkčuje poslední souhlásku, „*trinadcat*“ oproti „*třináct*“, „*vosemnadcat*“ místo „*osmnáct*“, „*tridcat*“ oproti „*třicet*“, „*osm set*“ vysloví jako „*vosemset*“, „*pět set*“ jako „*pjaťsot*“ atd. V tomto případě studenti ignorují české jazykové normy.

S interferenčními jevy lexiku se setkávám velice často. Tento problém postihuje každého, kdo se učí cizí jazyk. K chybám v lexiku dochází vědomě, či nevědomě. Mluvčí často se snaží užít nějakého výrazu v domnění, že v českém jazyce bude obdobný ekvivalent, jako v jeho rodném jazyce. Mnohdy se potýkáme se záporným transferem, například: „*Ty krásně voňaješ*“.

Je zapotřebí na tyto chyby upozorňovat a opravovat je, aby se eliminovala chybovost.

2.3 Oblasti morfologie a skladby

Pro mnohé studenty český gramatický systém představuje velké obtíže. Problémy ruskojazyčným mluvčím způsobuje rod substantiv, pád apod. objevují se tvary, jako „*Tramvaj mi ujel*“ . „*Koupil jsem televizi*“ . „*Chtěl jsem jiná téma*“ . V ruštině se určuje rod substantiv pomocí koncovek, v češtině můžeme také určovat rod substantiv pomocí flexe, avšak čeština má řadu výjimek. V češtině užití správné koncovky u podstatných jmen je zapotřebí ovládat vzory.

Časté chyby jsou ve frekventovaných slovech jako „*tramvaj*“, „*zmrzlina*“, „*auto*“ apod. V oblasti jmenné deklinace je dále doloženo nesprávné použití číslovek, zájmen a předložek - „*šli jsme na zkoušku ke dvěma Češkám*“ ; „*všechno bude po vstupenkám*“ (v ruštině se předložka „*po*“ pojí s dativem).

Nejčastější chybou ruskojazyčných mluvčích je nesprávné užití reflexivních sloves. V ruském jazyce reflexivní slovesa nejsou vždy reflexivní v českém jazyce, to platí i v opačném případě, tj. česká reflexivní slovesa nejsou vždy reflexivní v ruském jazyce, například: „*гулять*“ - *procházet se*, „*нравиться*“ - *líbit se*. Častou chybou je užití zvrtných částic *se/si*. V projevech mluvčích často zaznamenáváme - „*Já jmenuju se Julija*“ . – Student správně užil částici „*se*“ , avšak má mylný slovosled a užití osobního zájmena. *Mně líbí se Praha*. Někdy je absence příklonek *se/si*. Někdy slyšíme: „*Já jmenuju Jura. Mně líbí tančit*“ .

Častým jevem je absence slovesa *být*. V písemných a mluvených projevech studentů můžeme pozorovat vynechání slovesa *být* v přítomném čase například: „*Já doma*“ . „*Oni v práci*“ . K chybám dochází z důvodu absence slovesa *být* v přítomném čase v ruském jazyce. Mluvčí v důsledku působení rodného jazyka zapomínají na sloveso. Tyto chyby se vyskytují v počáteční fázi učení, u pokročilejších jedinců tuto chybu slýcháváme zřídka. V písemné práci jedné studentky můžeme zaznamenat užití slovesa *být* v tomto tvaru

„*Manžel pracuet na stavbe, é mladý*“ . „*V naše rodina sme pět maminka, tatinek é dvě sestry*“ . Cizincům mnohdy není jasné, proč čeština má slovesa *líbit se*, *mít rád*, *milovat*. V ruském jazyce se užívají pouze slovesa „*líbit se*“ - „*нравиться*“, „*milovat/mít rád*“ - „*любить*“ . Dost často lze pozorovat projevy, jako

„*Mám ráda cestovat. Máš rád vařit?*“

V ústním projevu ruskojazyčných mluvčích se můžeme doslechnout nesprávného užití vidu. Při vyjádření opakovaného děje ruština dává přednost nedokonavému vidu, zatímco v češtině lze užít jak dokonavý vid, tak nedokonavý, například: Chodím na kurzy českého jazyka, nyní se budu hodně „*dozvídat*“. V některých projevech můžeme zaznamenat nesprávné užití slovesných předpon. Od ruskojazyčných mluvčích někdy slyšíme „*Já bych ještě pospal*“. Studentce zde chybí užití zvrtnosti. Správně by mělo být - „*Já bych si ještě pospal*“. „*My pojd'om tuda?*“ v důsledku působení rodného jazyka, student užil ruského tvaru přepsaného do latinské podoby - „*пойдем*“.

Dále se také setkáváme s těmito odchylkami

„*Moje rodina se skládá z 3 člověk*“ - respondent užil „*tři člověk*“ místo „*tři lidí*“. Nejčastější chybou, kterou se u respondentů objevuje vyjádření věku. Respondenti mylně užívají dativu. Někdy jsou uváděny tvary - „*Jemu tricati let*“.

Obtížné pro cizince je skloňování a časování. Mylná konjugace vzniká u slovesa dělat - pozorujeme tvary „*já dělám*“, „*ty dělajesh*“, „*on dělajet*“ apod. Vznikají také problémy při pochopení významu slovesa dělat, například v češtině se zeptáme - „*Co děláte?*“ Máme na mysli práci a také momentální činnost. V ruštině jsou dvě otázky - „*Что вы делаете?*“ - máme na mysli, co momentálně oslovená osoba dělá. „*Кем вы работаете?*“ - ptáme se na profesi. Často slyšíme v ústních projevech studentů - „*Кым pracujete?*“ Pro ně není pochopitelné, že v češtině můžeme pokládat jednu otázku a myslet tím dva dotazy. Při konjugaci slovesa číst v hojně případech se objevuje tvar „*já čitaju*“. Mnohdy se můžeme setkat se zaměňováním sloves „*jít*“ a „*jet*“. Cizincům se konjugace těchto slov plete. Mnohdy konjugaci těchto sloves zaměňují, například - „*Já jdu tramvajem*“.

I v této oblasti je zapotřebí, aby studenti častěji komunikovali a eliminovali chyby. Mnozí komunikují pouze v pracovní sféře. Někteří z nich se nedívají na českou televizi, což se domnívám, že by pro ně bylo prospěšné v rozvoji komunikačních dovedností.

3 Nejpoužívanější učebnice českého jazyka pro cizince

Existuje mnoho učebnic českého jazyka pro cizince. Cizinci často chodí na kurzy českého jazyka pro cizince, kde si nechají poradit od odborníků, která publikace je nejlepší. Ruskojazyční cizinci se obvykle snaží hodně učit doma. Pracují s navrženou publikací, kterou jim *Centrum na podporu integrace cizinců* nabídne a doporučí. Cizinci doporučenou publikaci po několika navštívených lekcích českého jazyka obdrží zcela zdarma. S navrženými publikace cizinci jsou zpravidla spokojeni.

Dle mých zkušeností cizinci jsou svědomití a často plní domácí úkoly nad rámec zadaného učiva. Dost často jsou zvědaví a chtějí vědět hodně informací o české gramatice, lexiku, správné stavbě vět. Na hodinách českého jazyka lze zaznamenat jejich velkou motivaci. Metodou pozorování lze sledovat, že spolu komunikují v českém jazyce, i když se jedná o ruskojazyčné mluvčí.

Za velice kvalitní publikaci mezi učebnicemi češtiny pro cizince považují *New Czech Step by Step od Lídy Holé*. Tato učebnice je určena pro širší vrstvu cizinců co do národnosti. Učebnice podává učivo na bázi česko-anglického výkladu. Tato publikace je oblíbená nejenom svým barevným provedením, zajímavými a užitečnými tématy, jako je například „*Cestování*“, „*Orientace*“, „*Slavní lidé*“ apod., ale také přehledným a výstižným podáváním učiva. Není určena přímo pro ruskojazyčné mluvčí, ale i přesto jí ruskojazyční mluvčí hodnotí jako kvalitní publikaci, podle které se dobře učí. Musím uznat, že mně se s touto publikací pracuje velice dobře. Na internetových stránkách www.czechstepbystep.cz jsou zpracovány výukové listy ke každé lekci, je tam hodně zajímavých nápadů a aktivit, které lze využít na hodinách. Detailně popisují tuto publikaci v podkapitole 3.1.

Jednou z nejpoužívanějších učebnic je *Čeština Expres 1, 2*. Tato učebnice je určena pro ty, kteří se chtějí velice rychle naučit základy českého jazyka. Rovněž tato publikace má barevné provedení, v učebnici převládá hodně obrázků, což z mého pohledu působí negativně. Studenti se mnohdy v této publikaci ztrácejí. Učebnice rychlým způsobem podává hodně informací, které jsou často těžko vstřebatelné. V učebnici chybí jasné uspořádání učiva. Podle zkušenosti se studentům s touto publikací nepracuje nejlépe, a to z důvodu velkého množství učiva, gramatických jevů apod. Detailně se na tuto publikaci zaměříme v podkapitole 3. 2.

Třetí publikace, kterou budu také hodnotit, je *Chcete mluvit česky?*; A její pokračování *Chcete mluvit ještě lépe česky?* od Evy Čechové a Hany Trabelsové. Tyto publikace jsou určeny přímo pro ruskojazyčné mluvčí. Učebnice podává učivo na základě česko-ruského výkladu. Učebnice je rozsáhlá, je v ní množství učiva, avšak z pohledu moderní lingvodidaktiky příliš tradičním a ne moc zajímavým způsobem. V učebnici chybí barevné provedení, konverzační témata jsou krátká. V této publikaci převažuje učivo zaměřené především na gramatické jevy. I přesto, že je učebnice přímo určená pro ruskojazyčné studenty, dávají zpravidla přednost publikaci *New Step by Step*, která má česko-anglické zpracování. Detailně tuto publikaci popisujeme v podkapitole 3. 3.

Ruskojazyční studenti se často učí češtinu při svém působení v pracovní sféře, dalo by se říci naturální metodou. Ze začátku češtinu vstřebávají receptivně, tedy zejména sluchem (řečová dovednost poslechu), potom začínají komunikovat (řečová dovednost mluvení). Podle vlastního průzkumu, kterým se podrobně zabývám v podkapitole, jsem zjistila, že pro cizince je nejobtížnější řečová dovednost mluvení. Často říkají: „Jsem jak pejsek, rozumím, ale nemluví“.

V dalších podkapitolách bude následovat analýza učebnic.

3.1 New Czech Step by Step

Obrázek č. 2 – New Czech Step by Step

Další učebnici, kterou bych chtěla analyzovat, je publikace od Lídy Holé – *New Step by Step*. S touto učebnicí se často setkáváme při výuce *češtiny pro cizince*. Lída Holá se tomuto oboru věnuje od roku 1994. Je autorkou několika hojně užívaných učebnic češtiny pro cizince, například: *Čeština Expres*, *Czech Step by Step*, *Česky krok za krokem 2* atd.

Na první pohled je učebnice zajímavá svým provedením, je barevná a žlutá barva navozuje pozitivní náladu. Na první stránce jsou znázorněny stopy, což dokresluje samotný název učebnice *Step by Step*, neboli *Krok za krokem*.

Učebnice je také dvojjazyčná, česko-anglická. Zadání, cvičení jsou v učebnici v češtině, část gramatiky je vysvětlená v angličtině. Slovní zásoba ke každé lekci je přeložená do angličtiny. Učebnice má 256 stran, na konci jsou k dispozici dvě stránky na poznámky. Učebnice se skládá z 20 lekcí.

Součástí učebnice je tabulka gramatického přehledu, která je přiložená k učebnici. Jedná se o čtyřstránkový gramatický přehled nejpoužívanějších gramatických jevů. Součástí učebnice je také CD a pracovní sešit. Na konci učebnice jsou shrnuty základní gramatické termíny, tabulka tzv. "falešných přátel", kde se srovnává lexikum anglického jazyka s českým jazykem, přehled české abecedy včetně rozdělení abecedy na samohlásky a souhlásky, přehled výslovnosti, shrnutí skloňování českých jmen a příjmení, včetně oslovení; datum a čas, text o obecné češtině a také česká historie v kostce. Na konci učebnice v gramatickém přehledu jsou shrnuty základní gramatické jevy, například: české

pády, skloňování adjektiv, tvoření vidu apod. Také na konci je klíč k cvičením., ke každé lekci je slovníček, který však neobsahuje kompletní slovní zásobu dané lekce.

Publikace je koncipovaná tak, aby studenti postupně ovládli základní gramatické a komunikační návyky v českém jazyce. Učebnice slouží pro všechny národnosti. Část gramatických jevů je vysvětlená v anglickém jazyce, což mnozí oceňují. Učebnice má hojně obrázků, situačních příkladů z běžného života. Gramatika je vysvětlená jednoduchým a snadno zapamatovatelným způsobem. Učebnice neslouží přímo pro ruskojazyčnou populaci cizinců.

Učebnice předkládá žákům aktuální jazykový materiál pro získání základních vědomostí v každodenním životě. V učebnici jsou zajímavá konverzační témata („*Lidé kolem nás*“, „*Váš program*“, „*Orientace*“, „*V restauraci*“, „*Volný čas*“, „*Cestujeme*“, „*Domácí práce*“, „*Komunikace*“ apod.).

Podle SERRJ učebnice odpovídá úrovni B1, což odpovídá jejímu obsahu a gramatickým návykům v učebnici. Student po prostudování této publikace bude schopen porozumět hlavním myšlenkám týkajících se běžných a každodenních témat. Dokáže skládat jednoduchá souvětí, umí popsat vlastní rodinu, vlastní potřeby apod. V celé učebnici je kladen zřetel na komunikativní schopnost studentů, na rozvíjení jejich řečových dovedností. Studenti jsou nuceni v každé lekci mluvit, vžít se do různých rolí a situací.

Od první lekce je student motivován názornými situacemi ze života, například: co je třeba říci, když vám někdo dá květinu; jakého slovního spojení je zapotřebí užít při setkání a loučení atd. V některých lekcích je graficky znázorněná slovní zásoba v obrázcích, například v první lekci je slovní zásoba týkající se potravin; ve třetí lekci slovesa jsou zobrazená pomocí obrázků ; ve čtvrté lekci obdobným způsobem jako ve třetí lekci jsou znázorněny různá místa apod.

V učebnici je zahrnut sociokulturní aspekt. Studenti se dozvídají zajímavosti o České republice, například ve třetí lekci je cvičení, ve kterém jsou zařazeny informace o českých televizních kanálech a jejich programech, ve třinácté lekci je cvičení na realie České republiky - studenti mají k dispozici podstatná jména (poušť, les, moře, údolí), jejich úkolem je říci, co v České republice je a co není a následně utvořit věty, například: *V České republice není džungle. V České republice je les.* Toto cvičení je velice zajímavé, studenti poznávají Českou republiku a také pracují s konjugací slovesa *být*. V sedmé lekci

je zajímavé cvičení na inzeráty. K dispozici jsou různé inzeráty. Studenti mají požadavky Evy a Petra na byt, jejich úkolem je říci, jaký z uvedených článků psal Petr a jaký Eva. Učebnice se soustředí na práci s autentickými publicistickými texty, studenti mají k dispozici různé novinové články, jejich úkolem je odpovědět na otázky k článkům. Jedná se o pochopení inzerátu. Ve druhé lekci je zajímavé cvičení na osobnosti České republiky, na obrázcích jsou známé české osobnosti, studenti mají opakovat věty a vnímat časování slovesa *být*, například: *To je Hana Maciuchová. Je herečka.*; *To je Václav Havel. Je politik a dramatik* apod.

Na učebnici se mi nelíbí, že má málo gramatických cvičení. Do některých lekcí jsou zařazena cvičení, která neodpovídají úrovni studentů, například: v první lekci je cvičení na ustálená spojení v českém jazyce - „*To je skandál. To je chaos. To je provokace*”⁶ apod., ale přesto lze tvrdit, že se jedná o velice hodnotnou publikaci. Pro studenty, kteří neovládají dostatečně český jazyk, by toto cvičení mohlo být velice náročné, špatně rozumějí ustáleným obrátům v jazyce. Nápad je zajímavý, avšak toto cvičení bych zařadila mezi poslední lekce, ne do první lekce. Gramatika v učebnici je vysvětlená velice stručně, je zapotřebí dodatečné vysvětlení učitele nebo pro hlubší zkoumání a pochopení gramatického systému jazyka je zapotřebí studovat z jiných učebních materiálů. Například: ve třetí lekci konstrukce „Mít rád”, tento jev je vysvětlený na základě níže uvedené tabulky

rád = rád	ráda	rádo	rádi/y/y/a
singulár			plurál

Domnívám se, že student, který se učí krátkou dobu český jazyk, by mohl mít problémy s pochopením tohoto jevu. V češtině jsou tři rody, ale student, který nemá ponětí o českém gramatickém systému, by nevěděl, jakým způsobem tomuto vysvětlení porozumět. Po výše uvedené gramatické poučce následuje cvičení, zaměřené na konstrukci „mít rád”. Studenti mají za úkol tvořit podle příkladu věty, například: *Irena spí. - Irena ráda spí. Michal se dívá na televizi. - Michal se rád dívá na televizi.*

⁶ Holá, L.: *New Czech Step by Step*. Praha: Akropolis, 2012, s. 16.

Učebnice je zaměřená na komunikační stránku jazyka. Studenti se naučí orientovat v běžných každodenních situacích.

V učebnici je málo cvičení na gramatické jevy, obsadila bych více různých uloh, aby studenti měli možnost lépe zafixovat českou gramatiku.

Učebnice je koncipovaná tak, aby připravila studenty ke zkoušce z českého jazyka. Pokud student usilovně studuje z této učebnice, neměl by mít problém vykonat zkoušku z českého jazyka, a to jak písemnou část, tak ústní. Na zkoušce jsou pokládány studentům otázky, kterými se zabývá tato učebnice, například: konverzace na téma „*V restauraci*“, „*Moje rodina*“ apod.

Na začátku každé lekce je určený cíl lekce. Studenti vědí, co se v dané lekci naučí, je tam uvedené téma a gramatické jevy obsažené v dané lekci. Podle mého názoru je to jedna z motivujících složek.

Velice pozitivně hodnotím zajímavé uspořádání některých gramatických jevů. Líbilo se mi, že se každá lekce postupně věnuje pádům. Vysvětluje studentům nejenom o samotném pádě, ale také o jeho pojení se slovesy, s předložkami.

Pozitivně hodnotím barevné provedení některých gramatických jevů, například rod substantiv - v celé učebnici je mužský rod označený modrou barvou, ženský - červenou, střední zelenou a množné číslo je označeno černou barvou.

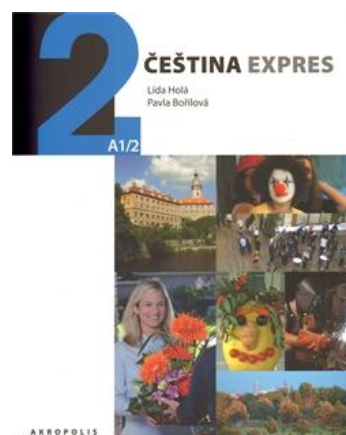
Na konci každé lekce je slovní zásoba, která však nezahrnuje kompletní slovní zásobu v dané lekci.

Učebnice je velice oblíbená a z mého průzkumu nejpoužívanější. S touto učebnicí se mi také velice dobře pracovalo. Publikace je přehledná, nápaditá a zajímavá. Je určena pro širší veřejnost, protože obsahuje vysvětlení v anglickém jazyce. Již od počátku první lekce jsou rozvíjeny komunikační schopnosti studentů. I přestože, že se jedná o česko-anglické zpracování, učebnice je oblíbená u ruskojazyčných studentů.

3.2 Čeština expres

Obrázek č. 3 – Čeština expres 1

Obrázek č. 4 - Čeština expres 2

Další učebnice, kterou bych chtěla zmínit je *Čeština expres 1, 2* od Jany Holé a Pavly Bořilové. V současné době vychází III. díl této publikace. Tato učebnice se také často užívá ve výuce českého jazyka pro cizince.

Čeština expres se skládá ze dvou dílů, existuje Čeština expres 1, 2. Čeština Express 1 podává studentům základní komunikační návyky v jazyce, které pak rozvíjí Čeština Express 2. Tato publikace je přepracovaným vydáním oblíbené učebnice Czech Express 1, 2

Součástí učebního kompletu je samotná učebnice, pracovní sešit, CD. Za velmi originální lze považovat přílohu, která je v anglickém, německém a ruském jazyce. Učebnice je určena pro začátečníky, kteří se s jazykem setkávají poprvé, a potřebují se rychle naučit česky. Učebnice má hodně obrázků, situačních rozhovorů, doplňovacích cvičení.

Na první pohled je zajímavá svou grafickou úpravou, je barevná, na první stránce jsou zajímavé obrázky (Mánička a Hurvínek, příroda, skupina lidí, kteří se učí český jazyk). Na první stránce je uvedena úroveň učebnice A1, což chybí v učebnici New Czech Step by Step. První a druhý díl učebnice Čeština expres se skládá z 60 stránek a 36 stránek se skládá pracovní list. Po prostudování ne tak velkého obsahu studující dosáhne podle SERRJ úrovně A1/1. Publikace Čeština Express 2 - navazuje na první díl, úroveň této publikace je A1/2 podle SERRJ. Student po důkladném prostudování této publikace bude

rozumět základním každodenním výrazům. Dokáže představit sebe ostatní a klást jednoduché otázky, týkající se základních potřeb.

Zadání úkolu v učebnici je v českém jazyce. V učebnici není užito mezinárodní lexikum, slovní zásoba v učebnici není přeložena do jiného jazyka, jako je to v učebnicích *New Czech Step by Step* nebo *Chcete mluvit česky?* či *Chcete ještě lépe mluvit česky?*

Obsah prvního a druhého dílu je barevně zpracovaný, učebnice se skládá ze sedmi lekcí. Konverzační témata v učebnici jsou základní („*Dobrý den! Ahoj!*“; „*Orientace*“; „*V restauraci*“; „*Restaurace*“; „*Kdy se sejdem?*“; „*Slavní Češi a Češky*“; „*Kde jsi byl/a včera?*“). Ve druhém díle rovněž je sedm lekcí, objevují se obtížnější témata, například: „*Píšeme e-mail*“; „*Dům a byt*“; „*Lidské tělo*“ a jiné.

Obě učebnice mají obdobné zpracování, stejný počet stránek a lekcí, obdobnou strukturu. Cílem učebnice je naučit studenty základní komunikační návyky.

Každá lekce je rozdělena na sedm částí (část A – G). V části F je vždy obsažen komiks, který upoutá studenty. Komiks popisuje život Áji Zajíčkové, její humorné životní situace, které se stávají každému z nás, například: Ája v městské hromadné dopravě, registrace ve škole, Ája na dovolené apod. V závěru každé lekce je napsáno, co už student ovládá. Je tam znázorněná gramatika, naučené fráze, také česká výslovnost atd.

Pozitivně hodnotím zajímavé zpracování piktogramů před začátkem první lekce, například: u pokynu Čtěte! Přečtěte! Je znázorněná učebnice; u pozor je vztyčený prst. Před každou lekcí je uvedeno, co se student v dané lekci naučí. Domnívám se, že je to velká motivace pro studenty.

Učebnice obsahuje hodně cvičení, hodně obrázků, podávané učivo se jeví jako neuspořádané. V učebnici mi chybí delší texty. Jsou tam dialogová cvičení na doplňování, nikoli texty.

Přehled slovní zásoby není součástí učebnice, studenti jí naleznou v příloze, rovněž v příloze jsou vysvětlené gramatické jevy. V učebnici jsou gramatické jevy vysvětleny v rámečcích, které odkazují na přílohu, kde studenti najdou ucelený gramatický výklad k určitému jevu. Také přehled slovní zásoby studenti najdou v příloze. Domnívám se, že je lepší, aby slovní zásoba, vysvětlení gramatických jevů bylo v samotné učebnici.

V publikacích také nalezneme sociokulturní aspekt, studenti se mohou dozvědět o osobnostech České republiky již od první lekce prvního dílu. Na počátku první lekce je cvičení, kde jsou obrázky, studenti mají říci, o co, nebo o koho se jedná.

Například: mají k dispozici obrázek v učebnici *Čeština expres 1* na s. 6

Václava Havla – mají říct – *To je Václav Havel*

mají obrázek Petra Čecha – mají říct – *To je Petr Čech.*

Ve druhém díle studenti mají k dispozici mapu pražského metra. Mají za úkol popsat cestu. Také mě velice zaujal úkol, kde studenti mají popsat, co určitý piktogram znamená (například: nekouřit, nefotit). Zajímavý úkol je s obálkami a pohlednicemi, studenti mají napsat adresu, na různé pohlednice mají vymyslet přání apod.

Ve druhém díle učebnice se také objevuje úkol na lexiku českého jazyka, studentům je napsáno ve spisovné podobě, které je pak uvedené v obecné češtině, například: mléko – mlíko, Pane Horáku – Pane Horák a jiné

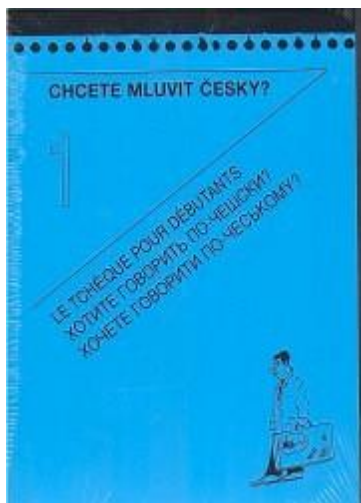
Učebnice je barevná, má hodně obrázků. Každá část lekce je označená písmeny, stejný postup je v pracovním sešitě. Číslování nám umožňuje přehlednější orientaci.

Poměrně přehledný je přehled na konci každé lekce, který studentům ucelí množství poznanych informací. Na konci učebnice je mapa České republiky. Velice se mi líbilo zpracování učebnice. Na začátku každé lekce je uvedené, co samotná lekce obsahuje, na konci každé lekce je napsáno, co již student umí. Pozitivně hodnotím zpracování, na konci lekce je postupně rozepsáno to, co se student naučil. Je tam zopakován nejenom gramatický jev, ale také užité slovní zásoba, užité otázky, která byla v určité lekci. Na konci učebnice je mapa České republiky.

V učebnici chybí určitá přehlednost, v každé lekci je nám poskytnuto množství informací, což pro cizince je obtížné. Informace jsou podávány rychlým způsobem. Ze svých zkušeností mohu říci, že studentům tato publikace nejeví moc přehledná. Často se ztrácí v množství obrázků, cvičení.

Tato publikace je také jednou z nejpoužívanějších na hodinách českého jazyka pro cizince, avšak z vlastní zkušenosti mohu tvrdit, že se mi s touto publikací nepracuje nejlépe.

3.3 Chcete mluvit česky? Chcete ještě lépe mluvit česky?

Obrázek č.5 - *Chcete mluvit česky?*

Obrázek č.6 - *Chcete mluvit ještě lépe česky?*

V této podkapitole bych se chtěla zaměřit na analýzu dvou učebnic, a to *Chcete mluvit česky* a *Chcete ještě lépe mluvit česky*. Autorkami těchto dvou publikací z roku vydání 1996 je Elga Čechová a Helena Trabelsiová. Publikace *Chcete ještě lépe mluvit česky* navazuje na publikaci *Chcete mluvit česky*. Publikace je dvojjazyčná, existuje mutace v různých jazycích, včetně ruštiny. Je určena pro začátečníky. V učebnici v prvním díle najdeme 15 lekcí, tabulku gramatických jevů, klíč, česko-ruský slovníček. Ve druhém díle nalezneme 10 lekcí, na konci učebnice je přehled předložek a jejich pojení se jmény, také přehled spojek, poučení o psaní slov s velkým písmenem a klíč ke cvičením.

Ilustrace učebnice jsou černo-bílé. Učebnice má málo obrázků, hodně gramatických tabulek a textů. Součástí učebnice není CD. Po prostudování publikace *Chcete mluvit česky?* student dosáhne úrovně A1 a A2 podle SERRJ. Učebnice *Chcete mluvit ještě lépe česky?* dosahuje podle SERRJ úrovně B1 a B2.

Učebnice jsou koncipovány obdobným způsobem. Mají podobný způsob zpracování konverzačních témat a gramatiky. V učebnici chybí barevné grafické zpracování, publikace je černo-bílá.

V úvodu učebnice žáci najdou přehled různých pozdravů, popis rodiny, popis předmětů. Také se naučí určovat rod podstatných jmen, užívat sloveso být v přítomném

čase. V nulté lekci se žáci dozvědí o českých hláskách a výslovnosti samohlásek a souhlásek. Ve druhém díle nalezneme složitější témata, například „*Pracovní plány*“, „*O hospodářství*“, „*Z kultury*“, „*Nejen věda, ale i pověsti*“ a jiné.

V učebnici je obsaženo mnoho gramatiky. Každá lekce vykládá několik gramatických jevů. Podle mého názoru by to mohlo být pro cizince, kteří se začínají učit český jazyk, poměrně obtížné. Na začátku každé lekce je dána v přehledu slovní zásoba. V první části lekce se nachází gramatika, druhá část lekce je zaměřená na konverzační témata. V první části lekce nalezneme hojně gramatických cvičení na procvičení gramatických jevů (zejména v doplňovacích cvičeních), což nebývá v mnoha učebnicích určených pro cizince. Veškerá gramatika v této učebnici je uvedena v rámečcích. Na každý gramatický jev je uvedeno dostatečně příkladů. Gramatický jev je vysvětlován také v ruštině, což ruskojazyční cizinci hodnotí pozitivně.

Ve druhém díle již se objevují náročné články, povídky, například ve čtvrté lekci studenti mají povídku od Oty Pavla – „*Nejdražší ve Střední Evropě*“.

Učebnice není špatná, ale domnívám se, že by měla být určena pro pokročilejší jedince, kteří alespoň trochu rozumí struktuře české gramatiky. Učebnice je černo-bílá a tudíž postrádá pestrost jiných učebnic. V učebnici spíše převažuje gramatika, - než konverzace, která je pro začátečníky obtížná.

Konverzační témata jsou sestavená tak, aby si student osvojil základní komunikační situace. V učebnici je hodně dialogických cvičení.

V učebnici je překlad českých obrátů do ruštiny, což je velkou výhodou pro ruskojazyčné uživatele.

V učebnici chybí motivační prvek. Na začátku lekce, ani na konci lekce, není uvedeno, co se student v této lekci naučí, jako je to u učebnic *New Step by Step* nebo *Čeština Express*. Oproti výše uvedeným publikacím v učebnici *Chcete mluvit česky* nebo *Chcete ještě lépe mluvit česky* není tak zpracovaný přehledný slovník ke každé lekci.

Učebnice rozvíjí jazykové dovednosti, avšak v menší míře, než je v učebnicích *New Step by Step* nebo *Čeština expres*.

V publikacích *Chcete mluvit česky?* nebo *Chcete ještě lépe mluvit česky?* se rozvíjí především gramatické dovednosti.

Učebnice je vhodná pro ruskojazyčné cizince, avšak ti preferují jiné učebnice, a to z důvodu nepřitažlivé grafické úpravy a těžkých gramatických jevů v učebnicích *Chcete mluvit česky?* a *Chcete ještě lépe mluvit česky?*

4. Ruskojazyční cizinci v České republice

Ruskojazyční cizinci se stěhují do České republiky z různých důvodů. Nejčastěji ze své vlasti odcházejí kvůli špatným ekonomickým podmínkám v jejich zemi (zjištěno na základě dlouhodobého kontaktů s ruskojazyčnými cizinci). Ve své zemi mají problém najít práci nebo jejich mzda je velice nízká a nepokrývá náklady na živobytí. Dalším důvodem emigrace cizinců je vzdělání v České republice. V současné době studentům je umožněno studovat v jiné zemi na základě různých studijních programů. Někteří ruskojazyční cizinci v ČR nacházejí partnera/partnerku a stěhují se sem za svým štěstím.

Do České republiky cizinci přicházejí natrvalo, jiný nechtějí v ČR zůstat po celý život a chtějí se po nějaké době vrátit do své vlasti. Důvodem návratu je nejčastěji rodina, která jim v ČR schází.

Míra adaptace každého cizince je jiná. Někdo se zcela přizpůsobí českým zvykům, tradicím, někdo ctí tradice své země. Ruskojazyční cizinci jsou zpravidla hrdí na svou vlast a nestydí se za to, že jsou cizinci, ba naopak někteří v tom cítí jakési privilegované místo.

Podle výpovědí ruskojazyčných cizinců většina z nich je spokojená v ČR, zpátky do své vlasti se nechtějí vrátit, doma se cítí v České republice, i když stále sledují aktuální dění ve své zemi a se svými krajanými prožívají aktuální situaci v zemi.

Zpravidla jezdí na dovolenou do své vlasti. Mnozí cítí zodpovědnost vůči svým příbuzným, kteří tam zůstali, svým rodičům se snaží pomáhat také finančně. Pro ruskojazyčné cizince je rodina a vztahy v rodině na prvním místě.

Mezi ruskojazyčnými cizinci se pohybují dennodenně, komunikují s nimi o problémech, se kterými se potýkají v ČR. Problematika imigrace cizinců je pro mě zajímavá, a to nejenom z toho důvodu, že jsem se kdysi sama přestěhovala do České republiky, ale také mě zajímají názory imigrantů na Českou republiku.

Prováděla jsem výzkum mezi ruskojazyčnými cizinci, abych se dozvěděla o jejich adaptaci. V dotaznících cizinci nebyli tak sdílní jako při osobní komunikaci. Pokaždé se jich ptám, jak se jim daří, zda nemají nějaké problémy apod. S ruskojazyčnými cizinci velmi soucítím, neboť dle vlastních zkušeností vím, jak je obtížné se adaptovat v cizí zemi.

Na základě vlastních zkušeností, provedeného výzkumu a prostudované literatury, popisují výsledky mého šetření v dalších podkapitolách.

4.1 Výzkum

Výzkum jsem prováděla v Centru na podporu integrace cizinců, které organizuje kurzy čeština pro cizince. Rozdala jsem dotazník dvaceti respondentům z bývalého Sovětského svazu. Zajímala mě především míra adaptace na českou kulturu, problémy se kterými se potýkají v ČR.

Respondenty jsem vybírala z řad mých studentů. Jednalo se o heterogenní skupinu různé věkové kategorie. Doba pobytu v ČR se u různých respondentů liší. Kriteria pro výběr respondentů jsem si nestanovila, mým hlavním cílem bylo zjistit, jak se cizinci adaptují na české prostředí.

Studentům jsem pokládala otázky v jejich rodném jazyce, dotazník vyplňovali samostatně, aby se navzájem neovlivňovali. Někteří byli sdílnější, u jiných jsem zaznamenala pouze krátké odpovědi.

Respondentům jsem pokládala čtrnáct otázek. Většina otázek byla otevřených, pouze v jedné otázce studenti měli na výběr možnosti.

Dotazník byl anonymní. Cizinci byli předem upozorněni, že se jedná o výzkum, jejich odpovědi budou použity k výzkumným účelům a jejich jména nikde nebudou zveřejněna.

V úvodu dotazníků cizinci měli vyznačit pohlaví a věk. Dále již odpovídali na otázky. Ptala jsem se na tyto otázky:

1. Как долго вы проживаете в Чехии?
2. По какому учебнику вы изучали чешский язык?
3. Что для вас самое трудное?

чтение письмо говорение слушанье

4. Что вам кажется самым трудным в чешской грамматике?
5. Где вы изучаете чешский язык?
6. Как вы празднуете чешские праздники? Соблюдаете ли вы чешские традиции?
7. Вы празднуете русское или чешское Рождество?

-
8. Вы покупаете продукты в русских магазинах?
 9. Вам нравится чешская кухня или вы отдаете предпочтение русской кухне?
 10. На каком языке вы общаетесь дома?
 11. Вы привозите какие-нибудь продукты из России?
 12. Чего вам здесь в Чехии не хватает?
 13. Как к вам относятся чехи?
 14. Как воспринимают ваши дети переселение в другую страну? Как они адаптируются?

Na základě získaných informací od studentů, mé osobní zkušenosti a zkušenosti mých příbuzných a známých, různých článků a přečtení literatury, jsem vyvozovala závěry o míře přizpůsobení ruskojazyčných cizinců.

Všichni respondenti se shodli, že doma, mezi přáteli komunikují ve svém rodném jazyce. Pouze na těch místech, kde se nedomluví svým rodným jazykem, hovoří česky.

Všichni dotázaní respondenti navštěvovali kurz češtiny pro cizince a většina z nich (15 respondentů) se učí pouze podle učebnice *New Czech Step by Step*, kterou dostali od pracovníků Centra na podporu integrace cizinců. Ostatní respondenti studují i podle jiné učebnice, ruskojazyční respondenti nejčastěji zkouší různé programy na internetu, z jiných učebních pomůcek v současné době studují dle *Češskij jazyk: čeština pro rusky hovořící*.

Z domova nejčastěji dovážejí bonbony a alkohol. Domnívají se, že rusky bonbony jsou kvalitnější, než české a ruská vodka se nedá srovnat s tou českou. V ruských obchodech jsou bonbony drahé, a tak ruskojazyční cizinci nakupují ve své vlasti. Dva respondenti dovážejí ze své vlasti cigarety (ti, kteří kouří).

Ruskojazyční cizinci postupem času, který stráví v České republice, splynou s českou kulturou, avšak stále ctí tradice. Vztah Čechů, dle jejich názoru, je tolerantní. Ale někteří přiznávají, že se necítí zde jako doma.

V dalších podkapitolách jsem se snažila popsat nejčastější problémy, se kterými se potýkají ruskojazyční cizinci, zaměřila jsem se na míru adaptace na české svátky a tradice apod.

4.2 Vztah Čechů k ruskojazyčným cizincům v současné době

„V České republice žije v současné době hodně cizinců, nejpočetnější skupinou jsou Ukrajinci, dále Slováci a Vietnamci“⁷. „V březnu 2014 Centrum nezávislého mínění při Akademii věd provedlo výzkum na téma - „*Postoj veřejnosti k cizincům*““. Výzkum ukázal, že polovina českých občanů se domnívá, že v ČR je mnoho cizinců. Většina respondentů (80%) uvedla, že v České republice by měli pobývat cizinci za určitých podmínek, 62% respondentů nesouhlasí s tím, že by se cizinci v ČR měli usadit natrvalo“⁸.

Výsledky šetření mě nepřekvapily, domnívám se, že Češi patří spíše mezi uzavřenější národ, který do svých řad nechtějí přijímat nové členy. Mnozí vnímají cizince jako „vetřelce“. Podle průzkumu cizinci si myslí, že i přes relativně pozitivní chování Čechů vůči jejich osobě, se cítí být cizí v této zemi. Češi se sice k nim relativně chovají s respektem, avšak většina z nich se shoduje na tom, že negativní předsudky vůči „lidem z Východu“ stále existují. Domnívám se tvrdit, že pro Čechy cizinec z jejich pohledu není plnohodnotnou osobou, je pro ně někdo cizí, který se sem pouze emigroval.

Ruskojazyční cizinci se stěhují do ČR především kvůli práci, tamní podmínky jim neumožňují vést plnohodnotný život ve své zemi. Nejpočetnější skupinou mezi ruskojazyčnými cizinci jsou Ukrajinci, kteří jsou vnímání českou společností jako „levná pracovní síla“ nebo jako skupina, která je schopná vykonávat jakoukoli práci za nízkou mzdu.

Je zajímavé, že pro Čechy je přípustné, když mají ruskou ženu, ale již negativně vnímají, když Češka chodí s Ukrajincem. Dívky z východu jsou pro Čechy atraktivní svým vzhledem. Když jsem se dotazovala Čechů, zda poznají na první pohled cizinky, tak nejčastěji jsem slyšela odpověď: „Jsou jiné. Mají jiný tvar obličeje, odlišně se oblékají a jejich chůze je také jiná“. Ukrajince česká společnost vnímá jinak, pod pojmem „Ukrajinec“ většina Čechů si představí šušťákovou bundu a vodku v ruce.

⁷ Ihned:V Česku žije skoro půl milionu cizinců. Hlavně Ukrajinci, Slováci a Vietnamci. [online], [cit. 10. 04. 2015]. Dostupné na: <http://zpravy.ihned.cz/c1-61700070-v-cesku-zije-skoro-pul-milionu-cizincu-hlavne-ukrajinci-slovaci-a-vietnamci>

⁸Postoj veřejnosti k cizincům podle CVVM 2014. [online], [cit. 10. 04. 2015]. Dostupné na: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/postoj-verejnosti-k-cizincum-podle-cvvm-2014>

Češi ale uznávají, že Ukrajinci oproti Čechům jsou pracovitější, pracují dlouho a za menší mzdu, než Češi.

V poslední době také lze zaznamenat velký příliv Rusů, kteří v České republice podnikají. Kupují společnosti a rozvíjí českou ekonomiku. Pro Rusy je Česká republika atraktivní nejenom z hlediska podnikání, ale také cestování. Mnozí navštěvují lázeňská města, jako jsou Karlovy Vary, Mariánské Lázně a jiné.

Hodně Čechů se často ptá cizinců, z jakého důvodu se sem přestěhovali. Někteří vnímají imigranty jako přirozený proces vývoje společnosti, v jiných je stále zakotvená nenávist vůči lidem z východu. Často slyšíme od těch, kteří se učili ve škole rusky, že rusky taky mluví, ale po krátkém dialogu je konverzace v ruštině ukončená. Starší generace si vzpomíná na ruské básničky, které pamatují dodnes. Nejčastěji se v České republice s humorem uvádí známe fráze z filmů, jako „Я гуляю в парке” či „Наши красныи” a jiné.

Jedna dotázaná respondentka poukázala na občas nevhodné názory Čechů vůči Ukrajincům. Jeden Čech v práci přirovnával Ukrajince k romským občanům: „Vyřkl názor, že Ukrajinci se chovají stejně jako Romové, tj. neustále se jim něco nelíbí”. Češi často tvrdí, že cizinci jim berou práci apod.

Východ v povědomí některých lidí je vnímán jako chudá země, kde je bída a chudoba, všude nepořádek a množství psů, běžajících volně po ulici, silnice, které jsou v katastrofálním stavu a řidiče, kteří nedodrží dopravní předpisy, policii, která číhá na každém rohu kvůli úplatkům apod.

Když se moje známa, která vyhrála konkurz na Erasmus na Ukrajinu, zeptala: zda tam má vzít dezinfekci, protože slyšela, že na studentské ubytovně jsou pavouci a nejsou tam dodržovány žádné hygienické podmínky, poměrně se mě to dotklo, že vnímá Ukrajinu jako konec světa, kde nic není a všechno je zaostale.

Jak to vnímají chování Čechů samotní ruskojazyční cizinci?

Ruskojazyčné cizince špatný názor na ruskojazyčnou populaci mrzí. Do České republiky přijíždí především pracovat a mnohdy vykonávají fyzicky náročnou práci několik hodin denně. Náročný způsob života jim pak neumožňuje se důkladně starat o svůj zevnějšek. Hodně Ukrajinců má ve své zemi rodinu, popřípadě děti, kterým chtějí dopřát plnohodnotný život. Podle mého průzkumu cizincům hodně chybí rodina,

neboť rodinné vztahy jsou pro ruskojazyčné velmi důležité. Jejich pouto je pevné. Někteří z nich mají doma nejenom příbuzné, ale také své děti. Někteří jsou rozhodnutí, že se po nějaké době vrátí zpátky do své vlasti, právě kvůli rodině.

Část ruskojazyčných cizinců je natolik spjata s Českou republikou, že si nemohou představit, že by se vrátili zpátky. Do své vlasti jezdí pouze na dovolenou, chtějí, aby jejich děti mluvily jejich rodným jazykem, avšak lepší život vidí v ČR.

Do České republiky také přijíždí „domácí“ Rusové, a to ne proto, aby zde setrvali přechodně nebo natrvalo, ale proto, aby zde trávili dovolenou. Češi se často stěžují, že Rusové se chovají v ČR, jako kdyby jim to tady patřilo, jsou hluční a někdy arogantní. Jistě každý si vzpomene na Karlovy Vary, kde je Rusu poměrná většina, často tam jezdí odpočívat.

Pro ruskojazyčné, kteří v ČR jsou natrvalo, se nelíbí chování samotných Rusů, neboť Češi se pak domnívají, že všichni jsou stejní.

Do České republiky však také přijíždí vzdělaní ruskojazyční cizinci, kteří pracují manuálně, avšak jsou rádi za tuto práci, neboť v jejich zemi je nedostatek pracovních vymožeností. Často pracují ve své zemi za minimální mzdu. Je to jeden z důvodů stěhování cizinců.

Podle průzkumu ruskojazyčné cizince mrzí, že nemohou vykonávat kvalifikovanou práci v jejich oboru, neboť se potýkají s nedostatečnou znalostí českého jazyka. Většina z nich po nějaké se zbaví idealistických představ o lepším pracovním místě, pracují manuálně, i když nejsou zcela spokojeni. Snaží se, aby se jejich dětem dostalo patřičného vzdělání, a usilují o to, aby alespoň oni se mohli uplatnit lépe na trhu práce.

Několik respondentů přiznalo, že cítí určitou odtažitosť Čechů vůči nim. Češi se s nimi mnohdy komunikují chladně a odtažitě. Většinou ruskojazyční cizinci převážně komunikují v práci se svými krajany.

Část dotázaných respondentů se nesešla s negativním postojem Čechů vůči jejich osobě. Čechy hodnotí jako přátelský a mírumilovný národ.

Někteří respondenti se však setkali s některými předsudky Čechů, jako například: „Vraťte se zpátky, my Vás tady nechceme“, „Berete nám práci“ a jiné. Jedna respondentka přiznala, že když se stěhovala s rodinou ve 12 letech do České republiky, představovala si Českou republiku jako ráj na zemi, neboť nikde jinde

nebyla, než na Ukrajině a v Rusku. Česká republika se jí ze začátku zdála jako pohádkové místo, ale sny zanedlouho pominuly, když šla do školy. Bylo pro ni velice obtížné se začlenit do kolektivu, neboť nehovořila česky, Češi jí vnímali jako někoho cizího.

Ruskojazyční cizinci přiznávají, že když promluví, tak je hned jasné, odkud pochází. Češi se k nim ve většině případů chovají slušně, avšak cítí, že se na ně Češi dívají „skrz prsty“.

Předsudky vůči cizincům existují a podle mého mínění stále budou existovat. Je zapotřebí, aby imigranti byli vnímáni jako lidé, kteří se zbavili svého zázemí a odjeli do cizí, pro ně zcela neznáme země. Do země, kde se ocitají bez svých známých a příbuzných. Stěhují se tam, kde je to pro ně neznáme, kde musí začít opět od začátku, naučit se jazyk, najít přátele apod..

Pro cizince je stěhování velice náročné a trvá řadu let, než splynou s Českou republikou. Podle průzkumu mnozí nelitují svého rozhodnutí emigrovat a do své vlasti se nechtějí vrátit natrvalo. Na svou zemi jsou však hrdí a nestydí se za to, že jsou cizinci. Zvyků a tradic své vlasti se nechtějí zříct a stále jsou věrní své vlasti, i když tam již nežijí.

4.3 Nejdůležitější svátky v roce pro ruskojazyčné cizince

Řada cizinců, kteří se přestěhovali do České republiky, se snaží zachovat tradice a zvyky své země. Hojně z nich přijala některé české zvyky, ale také dodržují tradice své země. Jedním z nejdůležitějších svátků pro ruskojazyčné cizince jsou Velikonoce. Cizinci tento svátek převážně slaví dle zvyků své země.

Velikonoce v zemích bývalého Sovětského svazu připadají na jiný den, z důvodu jiného kalendáře. Velikonoce cizinci slaví obdobně, jako v České republice, zdobí vajíčka, pečou „Пасху“, „Кулич“. Ruský „Кулич“ se liší oproti českému mazanci svým tvarem a zdobením. Kulič zdobí vyšlehaným bílkem, což v České republice není zvykem. Většina ruskojazyčných cizinců zdobí vajíčka přirozenějším způsobem, tj. ke zdobení používají přírodnější způsoby (například skořápku z cibule).

Obrázek č. 7 – Пасхальные традиции

Velká část ruskojazyčných cizinců je věřících, na Velikonoce chodí do kostela na mši. Při příchodu je zvykem vítat se slovy: - «Христос воскрес!» a ostatní vám odpovídají «Во истину воскрес!»

Ruskojazyční cizinci oceňují možnost chodit do pravoslavného kostela, kde se mohou setkat se svými krajany. Podle průzkumu nejčastěji v Plzni navštěvují kostel Svaté Anny.

Na Velikonoce je zvykem zavolat svým příbuzným a popřít jim pěkné svátky.

Někteří dotázaní cizinci přiznávají, že natolik splynuli s českou kulturou, že také slaví české Velikonoce dodržují zvyky spojené s tímto svátkem, tzn. barví vajíčka, pečou mazanec nebo velikonočního beránka. Vítají koledujících, dodržují české zvyky.

Část dotázaných cizinců vnímá české Velikonoce jako klasický den s tím rozdílem, že je volno, které pozitivně oceňují.

Dalším neméně významným svátkem jsou Vánoce, které připadají ve státech bývalého Sovětského svazu na 7. ledna.

Podle mého výzkumu většina dotázaných cizinců se přizpůsobila k českým zvykům. Vánoce slaví „*po česku*“. Snaží se péct cukroví, i když ne v takovém množství jako pečou Češi a na jejich stole přece jenom převládají cukrovinky jejich země. Na Vánoce se připravuje sváteční stůl, kde nechybí kapr, bramborový salát, řízky. Večer si dávají dárky. Dle ruských tradic se dárky dávají 1. ledna ráno, ale ruskojazyční cizinci přiznávají, že natolik splynuli s českými tradicemi, že se obdarovávají dárky po štědrovečerní večeři.

Ruskojazyční cizinci po sváteční vánoční večeři rádi chodí na mši do kostela.

Vánoce se snaží také dodržovat své země. Mnozí v lednu na Vánoce odjíždí na svátky do své vlasti, kde tráví svátky v rodinném kruhu.

Neméně důležitým svátkem pro ruskojazyčné je Nový rok. Je to také jeden z nejoblíbenějších svátků roku. Ruskojazyční cizinci mají rádi společnost, tudíž ani na nový rok nesmí chybět hodně hostů. Na tento den se ruskojazyční cizinci připravují pečlivě, sváteční stůl musí být bohatý, nesmí chybět hodně salátu, maso, ryba a jiné pokrmy.

Nejčastěji ženy pijí šampaňské, je to jeden z neoblíbenějších ženských nápojů, muži obvykle pijí vodku. Je zvykem na nový rok se dívat na tzv. „Новогоднюю ёлку“, jedná se o ruský novoroční večírek, kde vystupují známí ruští zpěváci, herci, komici a jiní.

Ruskojazyční cizinci v České republice slaví nový rok obdobným způsobem jako Češi. Jediný rozdíl je v tom, že připíjejí o dvě hodiny dříve podle ruského času a dále také, o jednu hodinu dříve podle ukrajinského času a na závěr o půlnoci podle českého času.

V naší rodině rovněž připíjíme třikrát, a to z důvodu, že máme příbuzenstvo jak na Ukrajině, tak v Rusku.

Součástí novoročních oslav je také ohňostroj. Cizinci mají velice rádi ohňostroje. Je zvykem jako i v České republice počítat vteřiny do půlnoci a pak připíjet. Nedílnou součástí novoročních oslav je sledování projevu prezidenta. Ruskojazyční cizinci, a nejenom oni, jsou obvykle zvědaví na jeho projev.

Velikonoce, Vánoce a Nový rok pro ruskojazyčné jsou nejdůležitějšími svátky v roce. Oproti Čechům jsou ruskojazyční cizinci zvyklí mít plný stůl pokrmů a tento zvyk, podle jejich mínění, se nikdy nezmění.

4.4 Svátky, které převážná část Čechů neslaví, ale ruskojazyční cizinci ano

Existuje několik svátků v roce, které ruskojazyční cizinci považují za důležité. Jde o 23. února což je Den obránců vlasti a 8. března - Mezinárodní den žen. Tyto dva svátky jsou pro cizince velice důležité a i přesto, že v České republice setrvávají dlouhou dobu, na tyto svátky nezanevřeli a dále je slaví.

V Čechách Den obránců vlasti ruskojazyční cizinci obvykle slaví skromně, popřejí blízkým mužům. Večer si vypiji skleničku vína nebo jiného alkoholu.

Dalším důležitým svátkem v roce pro ruskojazyčné je 8. března, což je Mezinárodní den žen. Podle průzkumu tento svátek je pro ně stále oblíbeným, i když v České republice tento svátek není zcela oblíbený, i když v poslední době mezi Čechy lze zaznamenat větší zájem o tento svátek. Mezinárodní den žen je výjimečný pro cizince v tom, že od svých milovaných mužů dostávají květiny. Mnozí z nich se dívají na ruskou televizi, kde se vysílají také koncerty, ženy jsou ve středu pozornosti.

Tyto dva svátky cizinci slaví skromně, avšak je stále dodržují, i když v České republice bydlí řadu let.

4.5 Míra vzdělávání v ČR pro ruskojazyčnou menšinu

Pro ruskojazyčné cizince představují problém jazykové znalosti. Mnohdy jim činí problémy se domluvit na úřadě, při hledání práce apod.

Jazyková znalost je předpokladem, aby imigranti byli schopní se plně začlenit do české společnosti.

Česká republika poskytuje velké možnosti vzdělávání pro cizince, a to především v otevření různých Center na podporu integrace cizinců a jiných neziskových organizací, které poskytují cizincům nejenom jazykové kurzy, ale také právní a sociální poradenství zcela zdarma. Cizinci mohou docházet na kurzy českého jazyka a rozvíjet své jazykové znalosti. Mnozí ruskojazyční cizinci vítají možnost se vzdělávat. Na kurzy chodí pravidelně a snaží se odbourat jazykovou bariéru. Zcela si uvědomují, že bez znalosti jazyka nelze plnohodnotně setrávat v České republice, proto se snaží pomocí různých učebnic se učit česky.

Hodně ruskojazyčných cizinců přiznává, že by chtěli mít lepší práci, avšak jejich jazykové znalosti jim nedovolují v kariérním postupu. Hodně cizinců pracuje manuálně, i když mají vysokoškolské vzdělání ve své zemi.

Mnozí ale připouští, že by měli sledovat české telekomunikační zdroje, číst knihy, ale je pro ně jednodušší se dívat na ruskou televizi, nežli na českou. Některým cizincům se zdá, že v české televizi nevysílají nic zajímavého, tudíž se uchylují k ruské televizi. Často sledují aktuální dění v jejich zemi, prožívají politické a společenské krize se svými krajany.

V České republice je kladen velký důraz na jazykovou integraci cizinců, to dokazuje i zavedení jazykové zkoušky pro získání trvalého pobytu na úrovni A1 podle SERRJ. Jazykové kurzy jsou koncipovány tak, aby přispěly k zvládnutí zkoušky z českého jazyka. Podle průzkumu pro cizince je nejobtížnější mluvení a psaní. Českou gramatiku hodnotí jako velmi obtížnou, která má hodně pravidel a výjimek.

Centra na podporu integrace také pořádá různé multikulturní akce pro cizince, například ruský večer, ukrajinský večer, filmové večery a jiné. Na těchto akcích jsou vítáni Češi, avšak většina účastníků je cizího původu.

Důležité pro rozvoj jazykových znalostí je komunikace. Mnozí cizinci přiznávají, že většinou pracují se svými krajany, se kterými komunikují nejčastěji. Spolu hovoří svým rodným jazykem a komunikace v češtině je pro ně obtížná. Doma cizinci obvykle komunikují svým rodným jazykem, odmítají v rodinném kruhu se bavit česky, nechtějí se zbavit své identity.

Děti cizinců se lépe přizpůsobují českému prostředí a jazyku. Po nějaké době nalézají zde kamarády, převážně komunikuje v češtině. Později nemají velké potíže v českém jazyce. Rodiče cizinců potvrzují, že jejich děti mnohem rychleji a lépe se adaptovaly na české prostředí a jazyk, nežli oni.

V České republice je možnost se vzdělávat ve svém rodném jazyce. Existuje hodně škol, kde se vyučuje v ruském jazyce, například česko-ruské gymnázium v Praze, česko-anglicko-ruská školka v Praze a jiné. Ruskojazyční cizinci jsou hrdí na svůj jazyk a chtějí, aby jejich děti znali jazyk, historii, literaturu.

Ti, kteří se zde vdaly/oženili si přeji, aby jejich děti uměly rusky. Přeji si, aby poznaly své příbuzné a bez problémů s nimi komunikovaly. Toto přání vyslovila většina cizinců, kteří ještě nemají rodinu.

Česká republika cizincům nabízí plnohodnotné vzdělání a cizinci této podpory si velice váží. Kurzy pořádané Centry na podporu integrace nebo jinými neziskovými organizacemi chválí. Snaží se komunikovat se svými krajany česky, i když nemusí. Jsou maximálně motivováni, aby se naučili česky. Uvědomují si potřebu ovládnutí českého jazyka pro jejich další setrvávání v České republice.

Pozitivně také cizinci hodnotí právnícké, sociální nebo tlumočnické poradenství, které jim Centra na podporu integrace cizinců nabízí. Často využívají jejich služby.

Podle své zkušenosti mohu tvrdit, že ruskojazyční cizinci jsou svědomití, na hodiny českého jazyka se svědomitě připravují, plní domácí úkoly. Mezi cizinci jsou nejpilnější.

4.6 Míra adaptace na českou kuchyni, postrádané potraviny cizinci v ČR

Česká kuchyně je specifická svými knedlíky a omáčkami. Ruskojazyční cizinci přiznávají, že česká kuchyně jim chutná, ale v jejich domácnosti se nejedná o jídlo, které by připravovali často. Podle průzkumu, tři respondenti hodnotili českou kuchyni jako pro ně nevyhovující. V knedlíkách a omáčkách nevidí nic chutného.

Ruskojazyční cizinci zřídka připravují doma české pokrmy a dávají přednost těm ruským.

Na saláty jako je „*мимоса*“, „*оливье*“, „*венегрет*“ nedají dopustit a dost často je připravují doma. Ingredience jsou snadno k dostání v České republice, tudíž není problém tyto pokrmy připravovat. Mají velice rádi boršč a o boršč, který připravují samotní Češi tvrdí, že není ten pravý ruský.

Ruskojazyčným cizincům v České republice chybí pravá národní kuchyně. Polotovary, které mohou koupit v ruských obchodech, jako jsou pelmeně, jsou drahé. Proto si tyto pokrmy připravují samy.

Podle mých vlastních zkušeností mohu tvrdit, že pro některé Čechy ruská kuchyně není chutná, například známé ruské pelmeně nebo saláty, nechutnají všem Čechům.

Ruskojazyčným cizincům v ČR chybí dostatek různých druhů kaší, které mají rádi, avšak v České republice se neprodává tolik druhů. Cizinci vozí tyto pokrmy nejčastěji z domova.

Podle průzkumu ruskojazyčným cizincům v ČR chybí kvalitní čokoláda, bonbony, dorty, kterých je v jejich zemi nespočetné množství. V ČR není takový výběr různých čokolád a bonbonů. Dorty jsou mnohem chutnější a sladší, než v ČR, navíc je tam daleko větší výběr. Ruskojazyčným cizincům také chybí ruská zmrzlina. I když v České republice je velký výběr různých zmrzlin, dokonce v obchodech prodávají „ruskou zmrzlinu“, která se však nemůže srovnávat s pravou ruskou zmrzlinou.

Co ruskojazyčných cizincům ještě chybí v ČR?

To jsou především mořské plody. Ruskojazyční cizinci mají hodně rádi ryby. Nejoblíbenější rybou je sled', a to buď uzený, nebo připravený na slaný způsob.

Cizinci také mají rádi sušenou rybu, což pro samotné Čechy není představitelné, jak někdo rybu v takové podobě může konzumovat. Ryby se sice v ruských obchodech prodávají, ale jejich cena je poměrně vysoká a zpravidla tam není takový výběr.

Nejoblíbenější ruský nápoj je kvas, který se také prodává v ruských obchodech, ale nedá se srovnat s kvasem, který koupíte doma. „Jedna ruskojazyčná cizinka přiznala, že ruský obchod navštívila dvakrát. Koupila tam kvas, ale zjistila, že není ani ruský ani ukrajinský, ale vyrobený někde v Litvě. Chutnal jako cola”⁹.

Cizinci však přiznávají, že potraviny v ruských obchodech jsou poměrně drahé a moc často je nekupují, ale snaží se připravovat ruská jídla, která jim chutnají více, než česká.

Většina ingrediencí je k dostání v českých obchodech. Bonbony cizinci většinou vozí z domova.

⁹ PEŠKOVÁ, Michaela et al. *Ja - immigrant. Jsem imigrant: imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006. S. 139. ISBN 80-87025-07-5.

4.7. Závěrečné zhodnocení

Většina ruskojazyční cizinci, kteří se přestěhují do České republiky, se nechtějí vrátit zpátky do své vlasti. V České republice se jim líbí a mnozí by již nedokázali představit, že by se museli vrátit.

Většina cizinců se nestydí za svůj původ. Jsou hrdí na svou zemi, tradice a kulturu. Nechtějí se zříci této identity. V České republice někteří zakládají rodiny, avšak stále dodržují tradice své vlasti. Oni se totiž nezřekli své identity, ale pouze se odstěhovali za lepším životem.

Po delším setrvání v České republice jsou ruskojazyční cizinci natolik ovlivnění českou kulturou, že většina z nich přijímá také české tradice a zvyky. S českými zvyky však ctí i zvyky své vlasti.

I přesto, že se někdy ruskojazyční cizinci setkávají s negativními názory vůči jejich osobě, se jim v ČR velice líbí. České prostředí hodnotí jako pěkné a čisté, oproti ekologickým podmínkám v jejich zemi.

Cizincům v České republice chybí především jejich rodina, oslava svátků, kde se sejde celá rodina. V České republice to není zvykem. Oslavy narozenin, svátků jsou v ČR pořádány skromnějším způsobem. Cizinec z bývalého Sovětského svazu by nedopustil, aby na stole bylo málo jídla. Pravidlem je, aby stůl byl bohatý, aby na něm bylo hodně salátu, masa, ryb apod. Pro Čechy je to dost překvapující. Pokud jdou poprvé na návštěvu k ruskojazyčnému cizinci, jsou velice překvapení.

Ruskojazyční cizinci hodnotí Čechy jako národ nedůvěřivý a nepříliš otevřený. Je velice náročné najít cestu k „české duši“. Někdy se můžeme setkat s názorem, že Češi nejsou upřímní. Hodně respondentů mi říkalo, že se Češi často chovají přátelsky, avšak za zády vás pomlouvají.

Dost obtížné je pro ruskojazyčné pochopit český humor. Sama mohu potvrdit, že některé národní české filmy mi nepřijdou humorné. Mnohdy nerozumím tomu, co je legračního na dané situaci. Český humor je odlišný od ruského humoru a někdy je obtížné ho pochopit. I když bydlím v České republice dlouho, stále si na něho nemohu zvyknout.

Ruskojazyčné cizince překvapuje zdvořilost a slušnost Čechů. Například, když někdo přijde do obchodu, je slušné ho pozdravit a rovněž, když zákazník odchází. V zemích bývalého Sovětského svazu to tak není. V obchodech se nezdraví, pro ně to není typické. V České republice je zvykem se zdravit v obchodě, prodavačka je na vás milá a s radostí vám poradí s výběrem. V ČR je také slušné se omlouvat, když do někoho, například omylem, strčíte.

V zemích bývalého Sovětského svazu jsou lidé někdy na sebe nepříjemní a neuctiví, proto cizinci vřele vítají slušné chování Čechů.

Většině cizinců se v ČR líbí, i přes nějaké výhrady vůči Čechům, jsou tady maximálně spokojeni.

ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit, jak se ruskojazyční cizinci, kteří se přestěhovali do České republiky, zvládají proces adaptace. Zjišťovala jsem, do jaké míry je ovlivnil život v České republice. Zajímalo mě, zda cti tradice a zvyky své země, jak je vnímají samotní Češi a zda se potýkají s negativními předsudky vůči své osobě.

Mezi ruskojazyčnými cizinci jsem prováděla výzkum. Na základě dotazníků, vedených rozhovorů, vlastních zkušeností a také zkušeností mých příbuzných a kamarádů, kteří bydlí v ČR již dlouhou dobu, jsem zkoumala míru adaptace cizinců na českou kulturu.

S ruskojazyčnými cizinci jsem měla možnost spolupráce. S ruskojazyčnými cizinci jsem pracovala v *Centru na podporu integrace cizinců*. Při této spolupráci jsem měla možnost lépe pochopit jejich chyby v češtině, vžít se do jejich situace. Měla jsem výhodu, že ruskojazyčným cizincům jsem mohla gramatické jevy také vysvětlit na základě srovnávání ruštiny s češtinou.

Cílem mé práce bylo také zjistit právní předpisy ČR, které umožňují cizincům se přestěhovat do České republiky. Velkým problémem pro cizince je český jazyk. V České republice pro získání trvalého pobytu či občanství je zapotřebí složit zkoušku, která pro cizince je obtížná. V České republice existuje řada *Center na podporu integrace cizinců* a neziskových organizací, které pořádají pro cizince kurzy českého jazyka a poradenství.

Na základě výzkumu jsem zjistila, co ruskojazyčným cizincům chybí v ČR, co naopak vnímají jako velice pozitivní. Dozvěděla jsem se, jaké vlastnosti nemají rádi na Češích a zase které oceňují. Tito lidé se nikdy nezbaví své identity, nechtějí se jí zbavit. Země, ve které se narodili, je pro ně posvátná. Jsou hrdí na svou vlast, na zvyky a tradice své země. Jsou hrdí a nestydí se říct, že jsou cizinci. V jejich myšlenkách navždy bude země, kde se narodili, i když bydlí někde jinde.

Žijeme v době, kde je stěhování přirozeným procesem. Někteří Češi však vnímají tento proces negativně. Měli bychom být tolerantnější vůči menšinám, které také hledají své štěstí a třeba ho chtějí najít právě u nás.

Resumé

Diplomová práce *Současná emigrace z RF do ČR – míra adaptace na českou kulturu zkoumá* ruskojazyčnou menšinu. Cílem mé práce bylo zjistit míru adaptace ruskojazyčných cizinců, kteří prožívají v České republice.

Diplomová práce se skládá ze čtyř kapitol – Demografická situace v ČR, Učebnice českého jazyka pro cizince. Typické chyby ruskojazyčných cizinců při výuce českého jazyka, v poslední kapitole se zabývám mírou adaptace cizinců v ČR.

V první kapitole zkoumám současnou demografickou situaci v ČR. Nejčastěji do ČR se stěhují Ukrajinci, kteří sem přicházejí nejčastěji kvůli práci. Často zde vykonávají těžkou manuální práci a za odvedenou práci dostávají nízkou mzdu, i když na Ukrajině je výplata ještě nižší.

Ve své práci také zkoumám získání trvalého pobytu na území ČR. Pro získání trvalého pobytu je zapotřebí vykonat zkoušky z českého jazyka. Některým ruskojazyčným cizincům se zdá, že je zkouška poměrně náročná. Zkouška se skládá ze čtyř částí - čtení, psaní, poslech a mluvení. Mluvení pro cizince představuje největší problém.

V ČR existují různé organizace, které organizují kurzy českého jazyka pro cizince zcela zdarma. Tyto kurzy jim umožňují se připravit na zkoušku z českého jazyka.

Ve své práci také zkoumám podmínky pro získání českého občanství. Od roku 2014 se změnila podmínky pro získání občanství. Žadatel musí splnit test nejenom z českého jazyka, ale také z reálií.

Žadatelé o české občanství se domnívají, že je zkouška obtížná z toho důvodu, že se musí orientovat v mnoha oblastech. *Centra na podporu integrace cizinců* organizují přípravné kurzy pro zájemce o české občanství.

V další kapitole jsem se zaměřila na nejčastější chyby cizinců. Kapitola je rozčleněná na podkapitoly - chyby v oblasti foneticko-fonologické, lexikální a jiné.

Ve třetí kapitole mé práce jsem zkoumala učebnice českého jazyka pro cizince. Rok jsem pracovala v *Centru na podporu integrace cizinců*, kde jsem získala první zkušenost práce s cizinci. Mým cílem bylo analyzovat učebnice pro cizince, zjistit, zda jim vyhovují.

V závěrečné kapitole jsem zkoumala míru adaptace ruskojazyčných cizinců. S cizinci jsem dlouho pracovala, mezi nimi mám příbuzné a známé. Bylo pro mě zajímavé

se dozvědět, do jaké míry cizinci splynout s českou kulturou. Zjišťovala jsem, jak zde žijí, zda něco v ČR postrádají, jak se k nim chovají Češi. Na tyto otázky jsem se dotazovala ruskojazyčných cizinců. Dvacet respondentů se zúčastnilo mého průzkumu. Dotazník byl anonymní, na což byli cizinci předem upozorněni. Někteří byli sdílnější, jiní méně. Když jsem pak mluvila s cizinci osobně, byli otevřenější, pověděli mi o svých pocitech.

Pro mě bylo zajímavé číst různé články, knihy, které popisují současnou imigraci

V závěru své práce jsem potvrdila svoji počáteční hypotézu o tom, že ruskojazyční cizinci se snaží přizpůsobovat českým tradicím, ale zároveň také nezapomínají na tradice, které nese jejich vlast. Jsou hrdí na to, že jsou cizinci a nevadí jim, že je tak nazývají.

Žijeme v 21. století, kde různé národy se přemísťují, je to přirozený vývoj. Podle mého názoru, bychom měli být více tolerantní k cizincům, kteří bydlí v naší zemi.

Резюме

Дипломная работа *Современная эмиграция из РФ в ЧР – мера адаптации на чешскую культуру* исследует русскоязычных иностранцев. Целью моей работы было устоять меру адаптации русскоязычных иностранцев проживающих в Чешской Республике.

Данная работа состоит из четырех глав – *Демографическая ситуация, Учебники чешского языка для иностранцев, Типичные ошибки русскоязычных при изучении чешского языка, в последней главе я исследую адаптацию иностранцев.*

В первой главе я исследую современную демографическую ситуацию в Чешской Республике. В ЧР чаще всего эмигрирует жители из Украины, которые приезжают сюда из-за работы. Очень часто они зарабатывают на жизнь физически трудной работой, за свою работу они получают маленькую зарплату, хотя на Украине зарплата еще ниже.

В моей работе я исследую получение постоянной прописки. В Чешской Республике необходимо сдать экзамен по-чешскому языку, чтобы получить прописку. Для некоторых русскоязычных иностранцев экзамен кажется сложным. Экзамен состоит из четырех частей – чтение, письмо, слушание и говорение. Говорения иностранцем удается труднее всего.

В ЧР существуют различные организации, которые проводят курсы чешского языка для иностранцев. Иностранцы имеют возможность бесплатного посещения курсов, которые направлены на подготовку иностранцев к экзамену.

В своей работе я также описываю условия для получения чешского гражданства. От 2014 г. изменились условия для получения гражданства. Заявителю необходимо сдать экзамены по-чешскому языку, ему необходимо также ориентироваться в истории, политической ситуации и реалиях Чешской Республики.

Экзамен желающие получить чешское гражданство считают сложным, потому что им необходимо ориентироваться в многих сферах. Различные интеграционные центры организуют курсы по этим сферам.

В следующей главе я исследовала различные ошибки русскоязычных, которых они допускают под влиянием чешского языка. Я подразделила эту главу на несколько частей – ошибки в области фонетическо-фонологической, ошибки в лексической сфере и тд.

В третьей части моей работы я рассматривала учебники чешского языка для иностранцев. Год я работала в *Интеграционном центре*, где у меня появился первый опыт в обучении чешскому языку иностранцев. Я также исследовала, если учебники, которые им предоставил *Имиграционный центр* их удовлетворяют. В этой главе я описываю три самых употребляемых учебника, с которыми я работала при обучении иностранцев чешскому языку.

В последней главе я исследую меру адаптации русскоязычных иностранцев. С русскоязычными иностранцами я долго работала, мои родственники и друзья переселились в Чехию и живут здесь очень долго. Мне было интересно, как здесь живет русскоязычным иностранцам, если им здесь чего-нибудь не хватает, как к ним относятся чехи. Все эти вопросы я задавала иностранцам. Двадцати иностранцам я задала заполнить анкету, которая была анонимная. Некоторые разговорились в своих анкетах, а некоторые отвечали одним предложением. Когда я с ними разговаривала с глазу на глаз они разговорились, рассказали мне, что им в Чехии мешает, чего здесь недостаток. Эти информации для не были чем-то новым. Такие чувства я тоже имела, когда мы переехали в Чехию.

Для меня было очень интересно читать различные статьи, книги, которые описывают современную эмиграцию.

В конце моей работы я сделала выводы, если русские способны приспособиться к чешским традициям. По моему заключению да, русскоязычные, которые проживают долго в Чехии постепенно приспосабливаются к жизни, менталитету и традициям чешских жителей. Но одновременно они не забывают на традиции своей родины и стараются эти традиции объединять. Они гордятся тем, что они иностранцы, им не мешает, что их так называют.

Мы 21 веке, где жители различных народов перемещаются – это естественное развитие. По моему мнению необходимо быть более толерантными к иностранцам, которые проживают в другой стране.

Seznam literatury

BOUČKOVÁ, Eva. Interference v ruské morfologii. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1967. 140 s.

BUNAK, V. V., ed. Proischoždenije i etničeskaja istorija Russkogo naroda: po antropologičeskim dannym; redaktor V.V. Bunak. Moskva: Nauka, 1965. 414 s.

Cvejnová, J., Honzáková, P. a kol.: Připravte se s námi na zkoušku z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR. Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení pro další vzdělávání ped.pracovníků, 2012.

ČECHOVÁ, Elga, PUTZ, Harry a TRABELSIOVÁ, Helena. Chotite govorit' po-češski: češskij jazyk dlja načínajuščich = Chcete mluvit česky?. 1. 2. vyd. Liberec: Harry Putz, 1999. 399 s. ISBN 80-902165-5-2.

ČECHOVÁ, Elga, PUTZ, Harry a REMEDIOSOVÁ, Helena. Chcete ještě lépe mluvit česky? = Wollen Sie noch besser Tschechisch sprechen?: (Tschechisch für Fortgeschrittene) = Do you want to speak even better Czech?: (Czech for advanced students). 2. díl. 2. vyd. Liberec: Harry Putz, 2001, ©1996. 512 s. ISBN 80-902165-7-9.

DRBOHLAV, D. Cizinci v České republice. Demografie, 2002, 44 (3), s. 212-213. ISSN 0011-8265.

HOLÁ, Lída a BOŘILOVÁ, Pavla. Čeština expres 1: [úroveň] A1/1: [anglická verze]. 2., opr. vyd. Praha: Akropolis, 2011. 96 s. ISBN 978-80-87481-22-6.

HOLÁ, Lída a BOŘILOVÁ, Pavla. Čeština expres 2: [úroveň] A1/2: [anglická verze]. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2011. 96 s. ISBN 978-80-87481-26-4.

HOLÁ, Lída. New Czech step by step. V nakl. Akropolis 4., opr. vyd. Praha: Akropolis, 2008. 2 sv. (256, 127 s.). ISBN 978-80-86903-73-6.

Hrdlička, M. Gramatika a výuka češtiny jako cizího jazyka: k prezentaci gramatiky českého jazyka v učebnicích češtiny pro cizince. Praha: Karolinum, 1. vyd., 2009, 158 s.

Nováková, J. Výslovnost cizinců při mluveném projevu v češtině, praktický výcvik a hodnocení. In: Ústní zkoušky z cizích jazyků (a z češtiny pro cizince): sborník z mezinárodní konference: Poděbrady, 20.-21.06.2006. Praha: Ústav jazykové a odborné přípravy UK, 2006. s. 44-46. ISBN 80-901947-5-3.

OBRAJTEROVÁ, Vladimíra. Česká republika očima Rusů. Plzeň, 2005. Bakalářská práce. Západočeská univerzita. Fakulta filozofická. Vedoucí práce Michaela Pešková.

Pešková, M., Datii, A., Vasylenko, L., Klausová, V.. Ja - immigrant. Jsem imigrant. Praha: Nakladatelství Vlasty Králové Dryada, 2007, 204 s.

SERGEEVA, A. V. Russkie: stereotipy povedeniija, tradicii, mental'nost'. 3-e izd. Moskva: Flinta, 2005. 313 s. ISBN 5-89349-626-4.

Scheu H. Ch., Aslan E. Migrace a kulturní konflikty. Praha: Auditorium, vyd. 1., 2011, 322 s.

Stěpanova, L., Vychodilová, Z. Zeměpisné a politické realie současného Ruska = Geografičeskije i političeskije realii sovremennoj Rossii. Olomouc: Univerzita Palackého, 3. vyd., 2005, 104 s.

SVOBODOVÁ, Jiřina. K některým interferenčním jevům bilingválních jedinců v současné době. In: Cizí jazyky IX: Rusko: země - jazyk - kultura. Plzeň: Západočeská univerzita, 2013. s. 107-120. ISBN 978-80-261-0303-5.

SVOBODOVÁ, Jiřina. Ruský jazyk a problémy interference v současné době. In: Cizí jazyky VIII. Plzeň: Západočeská univerzita, 2007. s. 77-89. ISBN 978-80-7043-585-4.

ZEYKAN, Valeriya. Porovnání mentality Čechů a Rusů. Plzeň, 2013. Bakalářská práce (Bc.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická. Vedoucí práce Libuše Urieová.

ZIMOVÁ, Jaromíra a kol. Interference v ruském lexiku. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1967. 130 s.

ZUKAL, J. Cizinci mezi námi. Veřejná správa, 2006, 17 (29), s. 24 – 25. ISSN 1213-6581.

ŽAŽA, Stanislav. Ruština a čeština v porovnávacím pohledu. 2., přepracované vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 122 s. ISBN 80-210-2058-X.

Internetové zdroje:

Portál: Čeština pro cizince [online], [cit. 10. 04. 2015], Dostupné z: http://cestina-pro-cizince.cz/?hl=cs_CZ

Ministerstvo vnitra České republiky [online], [cit. 10. 04. 2015], © 2015. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/>

Český statistický úřad [online], [cit. 10. 04. 2015], Aktualizace dne: 18. 03. 2015. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

Centra na podporu integrace cizinců [online], Copyright © 2009 - 2013 SUZ MV ČR. [cit. 10. 04. 2015]. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz/>

Český statistický úřad. Cizinci: Cizinci v ČR [online], Aktualizace dne: 16. 03. 2015, [cit. 10. 04. 2015]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu

Článek: Kam s imigranty? Mohl by se jim založit vlastní stát [online], text: Jan Jandourek, Reflex, [cit. 10. 04. 2015]. © 2001 - 2015 Copyright CZECH NEWS CENTER a.s. a

dodavatelé obsahu. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/komentare/62405/jan-jandourek-kam-s-imigranty-mohl-by-se-jim-zalozit-vlastni-stat.html>

Článek: Ruský pusinky, Reflex 46/2008, text: Martina Zikmundová [online], [cit. 10. 04. 2015]. © 2001 - 2015 Copyright CZECH NEWS CENTER a.s. a dodavatelé obsahu. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-tema-reflexu/32160/rusky-pusinky.html>

Článek: Jak se cítí cizinci v Čechách [online]. Časopis Xantypa, ročník 2008, číslo 12/08 2013 © Xantypa. [cit. 10. 04. 2015]. Dostupné z: <http://www.xantypa.cz/archiv-cisel/cislo-12-08/625-3/cizinci-v-cechach>

Ihned: V Česku žije skoro půl milionu cizinců. Hlavně Ukrajinci, Slováci a Vietnamci. [online], [cit. 10. 04. 2015]. Dostupné na: <http://zpravy.ihned.cz/c1-61700070-v-cesku-zije-skoro-pul-milionu-cizincu-hlavne-ukrajinci-slovaci-a-vietnamci>

Postoj veřejnosti k cizincům podle CVVM 2014. [online], [cit. 10. 04. 2015]. Dostupné na: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/postoj-verejnosti-k-cizincum-podle-cvvm-2014>

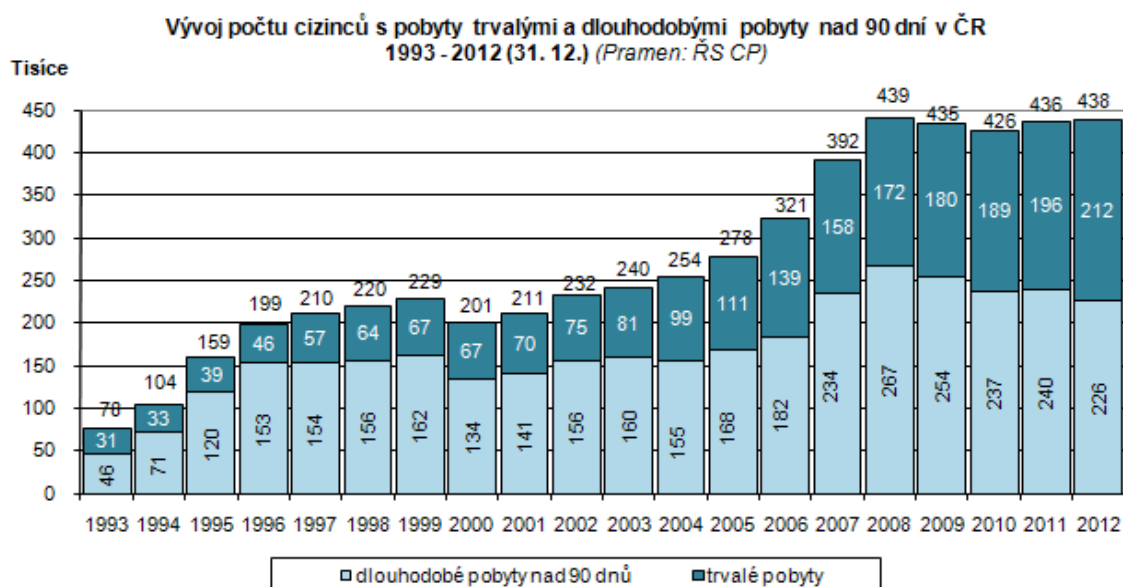
Videa:

Video: Dokážete víc - Jazyková škola cizinců [online], nahráno: 22. 11. 2011. [cit. 10. 04. 2015]. Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=hpqU5tnLtDs>

Video: Lepší život - dokumentární film o životech pracovních migrantů v ČR [online], publikováno: 21. 02. 2013. [cit. 10. 04. 2015]. Dostupné <https://www.youtube.com/watch?v=4RVmRL0nYIs> (Lepší život - dokumentární film o životech pracovních migrantů v ČR)

Video: Máte slovo s Jílkovou – cizinci [online], publikováno: 01. 05. 2013. [cit. 10. 04. 2015]. Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=hcB6X1XyCZU>

Seznam použitých obrázků v práci

Obrázek č. 1 – Český statistický úřad: Vývoj počtu cizinců s pobyty trvalými a dlouhodobými nad 90 dní v ČR.¹⁰

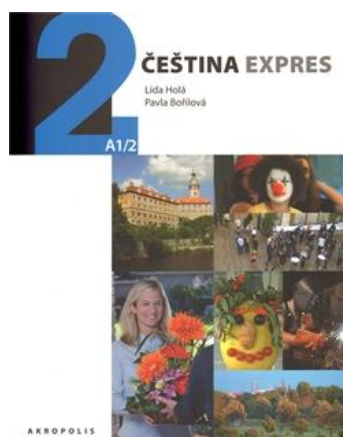
Obrázek č. 2 – New Czech Step by Step¹¹

¹⁰ Český statistický úřad: Vývoj počtu cizinců s pobyty trvalými a dlouhodobými nad 90 dní v ČR. Dostupné na:
http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu

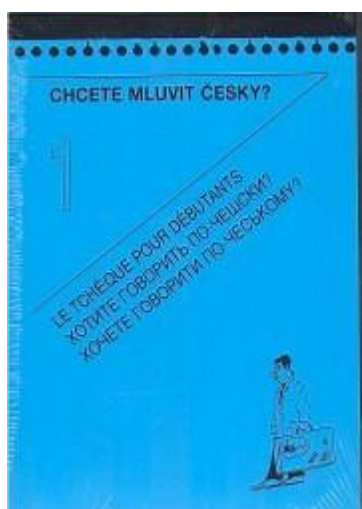
¹¹ New Czech Step by Step. Dostupné na: <http://knihy.abz.cz/prodej/new-czech-step-by-step-3>

Obrázek č. 3 – Čeština expres 1¹²

Obrázek č. 4 – Čeština expres 2¹³

Obrázek č. 5 – Chcete mluvit česky?¹⁴
česky?

Obrázek č. 6 – Chcete mluvit ještě lépe¹⁵

¹² Čeština expres 1. Dostupné na: <http://www.kosmas.cz/knihy/156474/cestina-expres-1-a1-1-nemecky-cd/>.

¹³ Čeština expres 2. Dostupné na: <http://www.kosmas.cz/knihy/162658/cestina-expres-2-a1-2-rusky-cd/>.

¹⁴ Chcete mluvit česky? Dostupné na: <http://www.absi.cz/absi/eshop/41-1-Ucebnice-a-prirucky-SS-a-OU>.

¹⁵ Chcete mluvit ještě lépe česky? Dostupné : tamtéž

Obrázek č. 6 Пасхальные традиции¹⁶

¹⁶ Пасхальные традиции. Dostupné na: http://www.wonderfulnature.ru/statji/Easter_traditions.php

I. příloha

Vzorový test z českého jazyka pro získání trvalého pobyt

Vzorové ukázky jsou převzaty z:

Cvejnová, J., Honzáková, P. a kol.: Připravte se s námi na zkoušku z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR. Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení pro další vzdělávání ped.pracovníků, 2012.

A) Čtení

1. Spojte.

- A) 21. 4. → 1) pátý červen
B) 5. 6. 2) první leden
C) 8. 9. → 3) dvacátý první duben
D) 27. 7. 4) osmé září
E) 1. 1. 5) dvacátý první červenec

5 Rozdělte do tabulky.

4 týdny; 1000 korun; Praha 10; 8.00 - 9.00; 20% sleva; 777 666 521; Ostravská 258/4; 25. 6.; 100 Kč/hod.; 468 61; 18.00; 12.30; 4. patro; 2700,-; ušetříte 200 korun

čas	Cena	jiné číslo
Příklad: 4 týdny		

6 Kde můžete číst tyto věty? Číslo 0 je příklad.

- 1) Dostavte se na kontrolu k MUDr. Hykovi. doktor/ordinace
2) Stanici Velká Chuchle vlak projíždí.
3) Nabízíme nové kurzy jazyků.
4) Vážení rodiče, v sobotu pojedou děti na výlet.
5) Děkujeme za Váš nákup.
6) V pondělí zavřeno - přejímka zboží.

-
- 7) V úterý 24. 12. neplaveme.
 - 8) 30% sleva na všechna trička a sukně.
 - 9) Vážení cestující, stanice metra Budějovická bude uzavřená.

7 Přečtěte si informaci a odpovězte ANO/NE.

POTRAVINY TATARAK

Pondělí - pátek: 8.00 – 12.00, 13.00 – 19.00
sobota: 9.00 – 11.30
neděle: zavřeno

Od 20. 6. do 27. 6. zavřeno - dovolená

Otázka

odpověď

1. Můžete v neděli nakupovat?
2. Je otevřeno od pondělí do pátku v 10 hodin?
3. Je otevřeno v sobotu odpoledne?
4. Můžete nakupovat 24. června?
5. Vyberte správnou variantu. Číslo 0 je příklad.

Příklad: ne

Vážená 0. Nová,..... za Váš dopis. 2. (3x košile, 2x kalhoty, 1x sako). Zaplatte 3. 7 500 korun do 30. 5. 4. Vám zboží pošleme 5.

Váš internetový obchod AF plus

0. **paní** / pane / sekretářko
1. prosíme / děkujeme / platíme
2. dopis / nákup / omluvu
3. ráda / prosím / musíte
4. potom / dříve / když

5. včera / autobusem / poštou

B) Poslech

1. Poslechněte a rychle napište číslovky, které slyšíte.

Příklad: nula = 0

2. Poslechněte si a запиšte, v kolik hodin odjíždí vlak z nádraží.

Příklad: jedenáct hodin osmnáct minut = 11.18

3. Poslechněte a запиšte, kolikátého je dnes.

Příklad: pátého dubna = 5. 4.

4. Poslechněte si 2x 5 textů a vyberte správnou odpověď.

1) Kdy se narodila Kamila Nováková?

a) 18. 06. 1977 b) 08. 07. 1977 c) 18. 07. 1970 d) 08. 06. 197

2) Kolik váží pan Novák?

a) 80 kg b) 88 kg c) 98 kg d) 90 kg

3) Jak daleko je hotel?

a) 30 metrů b) 13 metrů c) 300 metrů d) 330 metrů

5. Poslechněte si a запиšte číselnou informaci.

1. Pán Novák bydlí v pokoji číslo..... .

2. Modré šaty ve velikosti stojí 678 Kč.

3. Město Olomouc má poštovní směrovací číslo

4. Alena měří cm a váží 67 kg.

5. Jízdenka stojí 26 Kč a platí minut.

C) Psaní

1. Lenka Máchová se chce naučit plavat. Musí vyplnit formulář kurzu plavání. Jak vyplní Lenka Máchová formulář?

Lenka Máchová

Adresa: Žižkova 12
787 01 Šumperk

Telefon: 727 668 391

E-mail: lenka.machova@atlas.cz

Odpovědní list

Kurz plavání

Jméno	Příjmení
Adresa	
Ulice	
PSC	787 01
Město	
Telefon	727 668 391
E-mail	

3. Co je formální? Co není formální?

Ahoj; jak se máte?; Promiň; Dobrý den; Váš e-mail; Tvoje kamarádka; Na shledanou; jak se máš?; Vážený pane; Díky; S pozdravem; Čau; Měj se hezky; Vážená paní; Promiňte.

II. příloha

Vzorový test z českého jazyka pro získání českého občanství

Vzorové ukázky jsou převzaty z:

Občanství, [online], [cit. 10. 04. 2015], Dostupné z: <http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/>

A) Test z reálií

Občanský zákon

Které barvy jsou na české trikoloře?

- a) Bílá, černá, modrá
- b) černá, červená, bílá
- c) červená, modrá, bílá
- d) modrá, černá, červená

1) Kdo v České republice určuje, kam bude dítě chodit na základní školu?

- a) Rodiče
- b) Obecní úřad
- c) Sociální správa
- d) Ministerstvo školství

2) Kdo jmenuje v České republice soudce?

- a) Ministr vnitra
- b) Předseda vlády
- c) Prezident republiky
- d) Ministr spravedlnosti

Základní geografické informace o České republice

1) Který národní park leží u hranice Česka a Polska?

- a) Národní park Podyjí
- b) Šumavský národní park
- c) Krkonošský národní park
- d) Národní park České Švýcarsko

2) Jak se jmenuje vojenská organizace, která zajišťuje bezpečnost pro Českou republiku?

- a) NATO
- b) CEFTA
- c) Evropská unie
- d) Varšavská smlouva

3) Jak se jmenují dvě krajská města ve východních Čechách?

- a) Olomouc a Zlín

-
- b) Karlovy Vary a Plzeň
 - c) České Budějovice a Jihlava
 - d) Hradec Králové a Pardubice

Základní historické a kulturní informace o České republice

Jak se jmenuje český král, kterému se říká železný a zlatý?

- a) Karel IV.
- b) Václav II.
- c) Zikmund I.
- d) Přemysl Otakar II.

1) Kdo se stal československým prezidentem po T. G. Masarykovi v roce 1935?

- a) Antonín Zápotocký
- b) Klement Gottwald
- c) Edvard Beneš
- d) Emil Hácha

2) V roce 1959 dostal Jaroslav Heyrovský jako první Čech Nobelovu cenu. Ve kterém oboru ji získal?

- a) V chemii
- b) V literatuře
- c) V medicíně
- d) V ekonomii

B) Český jazyk

1. Poslech s porozuměním

Vyzkoušejte SONE +síťová jízdenka jen za 150 Kč

- platí celý den v sobotu, nebo neděli*
- je určena pro společnou cestu maximálně pěticestujících ve 2. vozové třídě; nejvýše dva z nich mohou být starší 15 let
- neplatí v rychlících a vlacích vyšší kvality (IC, EC, SC)
- v příhraničí můžete SONE+ navíc použít pro cestu do stanic na druhé straně státních hranic
- jako spolucestujícího na jízdenku SONE+ nelze uznat psa
- Předprodej síťové jízdenky SONE+ jsou 2 měsíce
- Je možné ji koupit ve všech pokladnách Českých drah (ČD) nebo u průvodčího ve vlaku.

*Platnost jízdenky končí vždy o půlnoci dne, pro který byla zakoupena

2. Čtení s porozuměním

Uslyšíte dialog. U úkolů 7–14 vyberte jedno správné řešení A – D. Číslo 0 je příklad. Dialog uslyšíte dvakrát.

1) Kdy se narodila Gabriela Demeterová?

- a) V roce 1971.
- b) V roce 1972.
- c) V roce 1981.
- d) V roce 1982.

2) Kdo je Gabriela Demeterová?

- a) Známa česká hudebnice
- b) Učitelka pražské konzervatoře.
- c) Nejkrásnější houslistka roku 2005.
- d) Vítězka mezinárodní soutěže v Praze 3.

3) Proč se Gabriela odstěhovala na venkov?

- a) Protože nemá ráda Prahu
- b) Protože jí při práci vadí hluk.
- c) Protože se tam odstěhoval její partner.

d) Protože lidé v Praze pracují moc rychle.

3. Psaní

1. Byli jste na jednodenním výletu s cestovní kanceláří „CestujTam“. Vyplňte dotazník. Napište celkem minimálně 75 slov.

Dotazník

A) Proč jste si výlet vybrali?

B) S čím jste byli spokojení?

C) Co byste změnili?

2. Vyberte si jedno z témat (A, nebo B) a napište svému kamarádovi / své kamarádce dopis, ve kterém vyjádříte svůj názor. Napište minimálně 100 slov.

A. Televize je lepší než kniha.

B. Jídlo je radost.

Text musí mít: oslovení, vlastní názor, příklad/vlastní zkušenost, závěr.

Témata k ústní zkoušce z českého jazyka

- 1) osobní údaje, rodina a životní okolnosti
- 2) dům, domácnost a nejbližší okolí
- 3) životní styl, každodenní život
- 4) vzdělání
- 5) zaměstnání
- 6) volný čas, zábava, zájmy, záliby, koníčky
- 7) cestování
- 8) nakupování
- 9) jídlo a pití
- 10) zdraví
- 11) služby
- 12) společenské vztahy
- 13) aktuální události
- 14) hledání cesty a místa
- 15) počasí
- 16) jazyk, učení se jazykům.